

# **A javítóintézet szerepe a fiatalok bűnelkövetők nevelésében**

Készítette:  
Tóth Brigitta

## 1.)A fiatalkorúakra, javítóintézetekre vonatkozó szabályozások kialakulása

Először az Amerikai Egyesült Államokban merült fel igény a gyermek-és fiatalkorú elkövetőkre vonatkozó eltérő szabályozás kialakítására, illetve kizárólag a fiatalkorúak büntető ügyeiben külön eljáró bíróság felállítására.

Magyarországon már a Csemegi-kódexben<sup>1</sup> találunk fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseket.

*„83. § A ki a büntett vagy vétség elkövetésekor életkorának tizenkettedik évét meg nem haladta: bűnvád alá nem vonható.*

*84. § A ki akkor, midőn a büntettet vagy vétséget elkövette, életkorának 12-ik évét már túlhaladta, de tizenhatodik évét még be nem töltötte, ha cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bír, azon cselekményekért büntetés alá nem vehető. Az ilyen kiskorú azonban javító-intézetbe való elhelyezésre ítéltethetik, de abban életkora huszadik évén túl nem tartathatik.”*

A tervezés során felvetődött annak gondolata, hogy a javítóintézetek kialakításához más, nyugati államok szabályozását vegyük át. Azonban az igazságügyi kormány nem tartotta megfelelőnek sem a svájci rendszert, sem pedig a francia és olasz szabályozást sem. A német törvény szerint csak nőtlen nevelők dolgozhattak a javítóintézetekben, akik kizárólag hivatásuknak szentelték életüket. A javítóintézeti minta átvételére a legalkalmasabb az angol, illetve az ír fokozatos rendszer bizonyult.

Magyarországon az első javítóintézetet Aszódon állították fel 1884-ben, majd 1886-ban Kolozsváron, 1890-ben Rákospalotán lányok részére hoztak létre ugyanilyen intézményeket.

A korabeli jogászok nézete szerint, a javítóintézet megfelelő szigor híján alkalmatlan az erkölcsi romlottság megszüntetésére.

*„A fiatalkorúak kriminalitásának növekedését márpedig nem deressel és nem bitófával fogják visszaszorítani, hanem a legmodernebb reformokkal, a büntetéspótló, sőt a büntetést egészen mellőző nevelési eszközökkel”.*

Az 1900-as évek elején számos európai országban születtek fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó jogszabályok. Magyarországon a Csemegi-kódex 1908-ban elfogadott I. Büntetőnovellájának II. fejezete tartalmazta az erre a speciális személyi körre vonatkozó rendelkezéseket. A Novella szerint a megfelelő értelmi és erkölcsi fejlettségű fiatalokkal szemben alkalmazni lehetett a dorgálást, a próbára bocsátást, a javító-nevelést és a fogház- vagy állam-fogházbüntetést.

Az 1908.évi 20.003. sz. IM rendelet alapján 1909. január 1-jétől működött fiatalkorúak bírósága, a bíróság eljárására vonatkozó szabályokat pedig az 1909. évi 27.100.sz. IM rendelet foglalta magába.

1952-ben az Ftvr.<sup>2</sup> lépett az I. Büntetőnovella helyébe. Ez a jogszabály a fiatalkorúak két csoportját különíti el. Az egyik 12-14 évesek köre, akikkel szemben csak nevelő intézkedéseket lehetett alkalmazni, másik pedig a 14 -18 évesek köre, akik esetében főszabályként büntetést kell kiszabni, a nevelő intézkedést csak kiegészítő jelleggel lehetett elrendelni.

---

<sup>1</sup> 1878.évi V. törvénycikk

<sup>2</sup> 1951. évi 34. sz. törvényerejű rendelet

Ezzel szemben az 1961. évi Btk. egyrészt a korhatárt lecsökkentette, így fiatalosnak a 14-18 év közöttiek minősülnek, másrészt előírta, hogy rendszerint nevelő intézkedést, tehát bírói megrovást, próbára bocsátást, javítóintézeti nevelést kell alkalmazni ezen speciális esetekben. Az 1978. évi Büntető törvénykönyv lényegében kisebb változtatásokkal átvette az 1961. évi Btk. fiatalosokra vonatkozó rendelkezéseit.

## 2.) A javítóintézeti nevelés jogszabályi háttere

A következő jogszabályok adtak iránymutatást, hogy megismerhessem a javítóintézeti nevelés elrendelésének és végrehajtásának magyarországi szabályozását:

• **a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény;** amely a következőképpen rendelkezik:

A javítóintézeti nevelés

*Btk. 118.§ (1) Javítóintézeti nevelést a bíróság akkor rendel el, ha a fiatalos eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezés szükséges.*

*(2) A javítóintézeti nevelés tartama egy évtől három évig terjedhet.*

*(3) A bíróság azt, aki a javítóintézetben legalább egy évet eltöltött, ideiglenesen elbocsátja az intézetből, ha a kiszabott javítóintézeti nevelés felét már letöltötte és alaposan feltehető, hogy az intézkedés célja további javítóintézeti nevelés nélkül is elérhető. Az ideiglenes elbocsátás tartama azonos a javítóintézeti nevelés hátralévő részével, de legalább egy év.*

*(4) A bíróság az ideiglenes elbocsátást megszünteti, ha a fiatalos az ideiglenes elbocsátás alatt elkövetett bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélik, vagy javítóintézeti nevelését rendelik el. Ha a fiatalossal szemben a bíróság más büntetést szab ki vagy intézkedést alkalmaz, illetve a fiatalos a pártfogó felügyelet szabályait megszegi, a bíróság az ideiglenes elbocsátást megszüntetheti.*

*(5) Az ideiglenes elbocsátás megszüntetése esetén az ideiglenes elbocsátáson töltött idő a javítóintézeti nevelésbe nem számítható be.*

*(6) Azt, aki a tizenkilencedik életévét betöltötte, a javítóintézetből el kell bocsátani.*

• **30/1997.(X.11.) NM rendelet a javítóintézetek rendtartásáról;** amely tartalmazza az intézmény működésével, a javítóintézeti nevelés végrehajtásával kapcsolatos legfontosabb rendelkezéseket. A rendelet 3. számú mellékletében találjuk a javítóintézeti nevelés elrendelése,-valamint a Be. 445. §-ának<sup>3</sup> megfelelően - az előzetes letartóztatás javítóintézetben történő végrehajtása esetén a fiatalos felvételére kijelölt intézetek nevét és címét.

Így:

1.) Javítóintézeti nevelés elrendelése:

-Aszód

-Rákospalota

-Debrecen

---

<sup>3</sup> Be. 445.§(2) A fiatalos előzetes letartóztatását

a) javítóintézetben,

b) büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

2.)*Előzetes letartóztatás esetén:*

- Debrecen,
- Budapest,
- Rákospalota.

•**a Büntetések és Intézkedések végrehajtásáról szóló 1979.évi 11. törvényerejű rendelet;** melynek VIII. Fejezetének VII. Címe a javítóintézeti nevelés végrehajtásáról szól.

•**a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény;** amely többek között tartalmazza a fiatalkorúakra vonatkozó eltérő rendelkezéseket, a környezettanulmány elkészítésének kötelezettségét, amely a későbbi büntetés kiszabás szempontjából jelentős súllyal bír. A Be. kimondja, hogy a bíróság javítóintézeti nevelést, bűnösséget megállapító ítéletben rendel el.

•**a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény;** mely szerint<sup>4</sup> a miniszter gondoskodik a bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt vagy oda előzetes letartóztatásba helyezett fiatalkorú bűnelkövetők nevelésének feltételeiről, ennek érdekében javítóintézeteket tart fenn és - a büntetés-végrehajtásért felelős miniszterrel együttesen - ellátja a felügyeletükkel kapcsolatos feladatokat.

•**a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) kormányrendelet;**

•**17/2003.(VI.24.) IM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről;**

•**6/1996 (VII.12.) IM rendelet a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól;**

•**1/2003. (III. 7.) IM rendelet az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt, illetve a bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható ismeretlen személy tartózkodási helye felkutatásának, lakóhelye, illetőleg személyazonossága megállapításának és körözése elrendelésének részletes szabályairól;**

•**9/2002. (IV. 9.) IM rendelet a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról;**

---

<sup>4</sup> 101.§(5)

### 3.) A javítóintézeti nevelésről

#### Büntető törvénykönyv<sup>5</sup>

A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjen, és a társadalom hasznos tagjává váljon.

#### 1979. évi 11. tvr.<sup>6</sup>

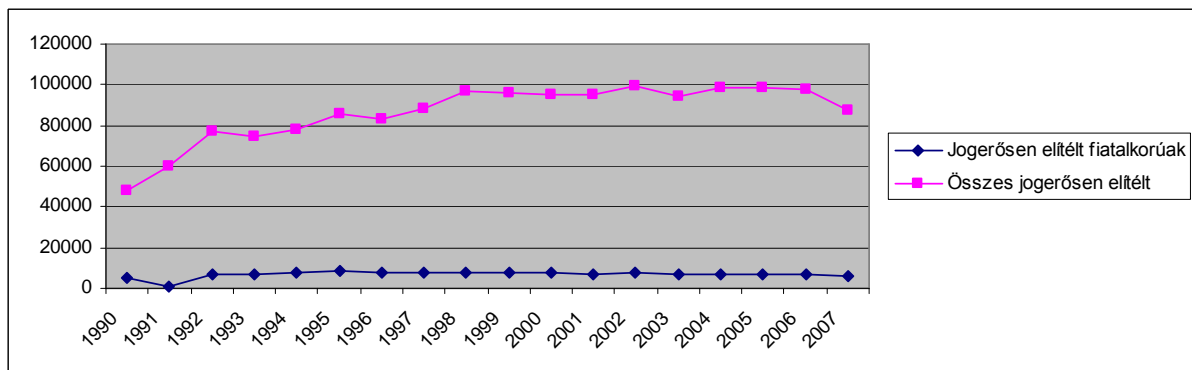
A javítóintézeti nevelés végrehajtásának feladata a fiatalkorú nevelése, oktatása és szakmai képzése által annak elősegítése, hogy helyes irányba fejlődjen, és a társadalom hasznos tagjává váljon.

#### 30/1997 NM rendelet<sup>7</sup>

Az intézet teljes ellátást biztosít a fiatalkorúak számára, és ellátja gondozását, nevelését, felügyeletét, továbbá oktatását, képzését, munkafoglalkozását, valamint az ügyeivel kapcsolatos adminisztrációs feladatokat. A fiatalkorúnak a társadalomba való sikeres beilleszkedése érdekében az intézet előkészíti elbocsátását, és figyelemmel kíséri további életútját.

A javítóintézeti nevelés kizárólag a fiatalkorúakra, tehát a 14 és 18 év közötti bűnelkövetőkre szabható ki. Az utóbbi években visszaesést tapasztalhatunk a fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények számában, azonban az is tény, hogy Magyarországon egyre kevesebb gyerek születik.

Az alábbi táblázat mutatja a Magyarországon jogerősen elítélt fiatalkorúak, illetve az összes jogerősen elítéltek számát 1990 és 2007 között.<sup>8</sup>



A javítóintézetek a gyermekvédelmi rendszer részeként, az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter felügyelete és közvetlen irányítása alatt működik.

<sup>5</sup> 108.§

<sup>6</sup> 105.§

<sup>7</sup> 2.§ (2)

<sup>8</sup> Központi Statisztikai Hivatal

E különleges intézetek pedagógiai programjának középpontjában, a fiatalok korrekciós nevelése, társadalmi beilleszkedési zavarai megszüntetése, enyhítése mellett kiemelkedő fontosságú szerepe van az oktatásnak és a munkafoglalkoztatásnak. A javítóintézet nem egyenlő a börtönnel. A javító nevelést nem szabad büntetésként értelmezni, hiszen a fiatalok nagy részének inkább lelki és gyakran fizikai sérülésük gyógyítására, segítségre, szeretetre, őszinte beszélgetésekre, rendszeres törődésre van szükségük. Az ide került fiatalok kis százaléka ezzel szemben „börtönnek” fogja fel ezt a jogintézményt.

A tapasztalat azt mutatja, van értelme ennek a rendszernek, sőt, az esetek nagy részében szép eredményeket lehet elérni. Persze ehhez szükséges egyrészt a fiatalok tenni akarása, másrészt a szakképzett nevelők lelkiismeretes munkája, harmadrészt a gondosan kimunkált jogi háttér.

Amikor a bíróság a javítóintézeti nevelés elrendelése mellett dönt, soha nem lehet teljes bizonyossággal előre tudni: *valóban el fogja érni célját ez az intézkedés?*

Erre természetesen csak akkor lehet válaszolni, amikor a letöltött javító-nevelés után a volt növendék hasznosítja az intézetben tanultakat, nem bűncselekményeket fog ismét elkövetni, hanem munkába áll, nem az alkoholizmusba vagy a kábítószer fogyasztásba fog menekülni a gondok elől, hanem esetleg a művészetbe.

A javítóintézet ezt a célt tartja szem előtt. Olyan embereket gondozni, nevelni, megpróbálni javítani, akik a szabadulásuk után, a társadalom hasznos tagjává fognak válni.

Egy Kerecsi Klára kriminológus által vezetett felmérésben, a 2002-2003 között javítóintézetből elbocsátott fiatalok képezték a vizsgálat alanyait. A kutatók munkáját megnehezítette, hogy csak 143 esetben sikerült megtalálni a volt növendékeket.<sup>9</sup> A válaszok ennek ellenére kedvező képet mutatnak a javítóintézetekről. A kérdőíves felmérésből többek között kiderül, hogy a bekerülő fiatalok nagy része nem büntetésként, hanem „beutalásként” élte meg a javító nevelést. A nevelőket is érdemes kiemelni, mivel a volt növendékek válaszaik azt bizonyítják, hogy a velük közvetlenül foglalkozó felnőttek, sokszor valós és hasznos segítséget nyújtottak.

Rendkívül hasznos lenne egy állandó jelleggel működtetett utánkövetéses vizsgálati rendszer fenntartása. Úgy gondolom, ez adhatna képet, visszajelzést a javítóintézetek felé munkájuk hatékonyságáról.

---

<sup>9</sup> A megkérdezettek 9%-a tanul, 68%-uk munkát végez (ebből 10%-uk bejelentett alkalmi munkát végez), 23%-uk pedig nem rendelkezik munkával.

#### 4.)A javítóintézeti nevelés elrendelésének problémái

A fiatalok büntetőjogi felelősségének megállapítását és így vele szemben a javítóintézeti nevelés elrendelését egy hosszú folyamat előzi meg. Ennek során készül el a pártfogó felügyelő által készített környeztanulmány, a bíróság beszerzi a pedagógusi szakvéleményt, majd pedig a bírósági tárgyaláson meghozza döntését. Ha a bíróság javítóintézeti nevelést tart célszerűnek, megküldi a fiataloknak, illetve a törvényes képviselőnek –aki általában a szülő- a felhívást, hogy mikor és hová kell bevonulnia.

*A bűncselekmény elkövetésétől a javítóintézeti nevelés elrendeléséig tartó folyamat*

- 1.)A büntetőeljárás rendszerint a nyomozás elrendelésével indul. A nyomozás alapja azok, a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó információk, adatok, amelyek a feljelentéssel, a magánindítvány előterjesztésével vagy hivatali hatáskörében jutottak a nyomozó hatóságnak vagy a nyomozó hatóság tagjának tudomására.
- 2.)Nyomozás lefolytatása
- 3.)Vádemelés (erre jogosult az ügyész, a pótmagánvádló és a magánvádló) A vádemelés elhalasztására a fiatalok esetében a törvény szélesebb körben ad lehetőséget.
- 4.)Tárgyalás előkészítése
- 5.)Bírósági tárgyalás
- 6.)Javítóintézeti nevelés elrendelése az eljáró bíróság ítéletében
- 7.)A javítóintézeti nevelés foganatosítása.
- 8.)A javítóintézetbe bevonul a fiatalok.

Véleményem szerint a következő problémák merülhetnek fel e folyamatban:

- 1.)A környeztanulmány nem a valóságot tükrözi.
- 2.)Bíróság körében felmerült problémák:
  - Milyen büntetés látszik célszerűnek?
  - Eléri-e célját a javítóintézeti nevelés?
  - Ha elrendeli a bíróság, akkor neki kell gondoskodnia arról, hogy a fiatalok be is vonuljon az ítéletében meghatározott javítóintézetbe.
- 3.) Bíróságtól független tényezők
  - Túlsúlyosság
  - Életkorból adódó problémák.

A javítóintézeti nevelés elrendelésének problémái többféle szempont szerint csoportosíthatók:

A) Időbeliség szerint

- 1.)A bírósági tárgyalást megelőzően felmerülő problémák
  - A környeztanulmánnyal, a pedagógusi szakvéleménnyel kapcsolatos anomáliák.
- 2.)A bírósági tárgyaláson felmerülő problémák
  - A javítóintézet elrendelése a legmegfelelőbb?
  - Ha ez a legmegfelelőbb szankció, van-e akadálya az elrendelésnek?
- 3.)A bírósági tárgyalást követően felmerülő problémák
  - A bíróságnak kell gondoskodni arról, hogy a fiatalok bevonuljon a jogerős ítéletben meghatározott javítóintézetbe.

## B) Szubjektív és objektív tényezők elválasztása szerint

### 1.) Szubjektív tényezőkből adódó problémák

- Környezettanulmány
- Pedagógusi szakvélemény
- Az adott esetben valószínűleg nem éri el a célját az elrendelt intézkedés.

### 2.) Objektív tényezőkből fakadó problémák

- Túlszűfoltság

## C) Szűk értelemben vett problémák

- 1.) A jogintézmény nem éri el célját
- 2.) A fiatalok bevonulása a javítóintézetbe

A következőkben az eljáró bíróság által javítóintézeti nevelés elrendelése körében felmerülő problémákat szeretném külön-külön kifejteni.

Így:

- 1.) Környezettanulmány
- 2.) Szankció
- 3.) Eredményesség
- 4.) Túlszűfoltság
- 5.) Fogadatosítás
- 6.) Életkor



## 5.) Anomáliák

### 1.) Környezettanulmány

A fiatalkorúak elleni eljárásban speciális bizonyítási eszközökkel találkozunk, amelyek felhasználása kötelező a büntetőeljárás során. Ilyen bizonyítási eszköz a környezettanulmány is.

A Be. szerint<sup>10</sup>: Be kell szerezni a környezettanulmányt, amely tartalmazza a fiatalkorúról a közoktatásról szóló törvény felhatalmazása alapján az intézmény által nyilvántartott és kezelt adatokat, vagy a munkahely által adott tájékoztatást.

A környezettanulmány a fiatalkorú egyéniségéről, értelmi fejlettségéről, családi körülményeiről ad tájékoztatást, melyet a fiatalkorú lakóhelye (szokásos tartózkodási helye) szerinti illetékes megyei hivatal pártfogó felügyelője készít el. Mivel a bíróság annak eldöntésében, hogy a fiatalkorú javítóintézetbe utalása célszerű, elsősorban a pártfogó felügyelő által készített tanulmány alapján dönt, ebben a döntési folyamatban jelentős tényezőként szerepel. Ebből következik, hogy a környezettanulmány gondos és pontos elkészítése mennyire lényeges elem.

Igaz jogszabályban meghatározza, hogy a környezettanulmánynak milyen adatokat kell tartalmazni, illetve milyen lényeges körülményekre kell kitérnie, valamint a pártfogó felügyelőnek is befolyástól mentesen, a fiatalkorú érdekeit és helyes fejlődését szem előtt tartva kell eljárnia, minden egyes esetben aligha lehet objektív, befolyástól mentes és független beszámolót készíteni.

Ebből fakadhatnak azok a félreértések, melyek a bíróságot esetleg más irányba terelik. Persze ez csak feltételezés, a gyakorlatban az esetek nagy százalékában helyes, és a valóságnak megfelelő nyilatkozatok, pártfogó felügyelői vélemények kerülnek a bíróság birtokába.

Erről a témáról a miskolci Pártfogó Felügyeletnél érdeklődtem. Az ott dolgozók szerint a környezettanulmány részletes, a releváns tényekre kiterjedő irat.

Tapasztalatuk szerint a bíróságok nem szívesen alkalmazzák a javítóintézeti nevelést. Az egyik munkatársuk elmondja, hogy már többször előfordult olyan eset, amikor a fiatalkorú már több bűncselekményt követett el, azonban a bíróság egyik esetben sem alkalmazott megtorló és újabb bűncselekmény elkövetésétől elrettentő szankciót, pedig szerintük a javítóintézeti nevelés elrendelése célszerű lenne ezekben az esetekben.

#### *Konklúzió:*

Ezzel az anomáliával kapcsolatban azt kell kiemelni, hogy azon közokiratok, melyek speciálisan a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban, mint rendkívüli bizonyítási eszközök merülnek fel, lényeges, releváns szerepük van, hiszen ez lesz az első lépcsőfok, a javítóintézeti nevelés elrendelése felé vezető úton. Annak eldöntése, hogy a fiatalkorúnak mi az előnyösebb: ha kiszakítják környezetéből, vagy sem, minden esetben felmerül a javítóintézeti nevelés elrendelése előtt. Ebből következik, hogy ezeknek az okiratoknak olyan pontossággal, figyelemmel, szakértelemmel és függetlenséggel kell elkészülniük, melyek alátámasztják és megkérdőjelezhetetlenné teszik a bíróság döntését.

Úgy gondolom, lehetővé kellene tenni a bíróság és a pártfogók közötti közvetlenebb kapcsolat kialakítását, illetve célszerű lenne a pártfogó felügyelő javaslatait, észrevételeit is nagyobb mértékben figyelembe venni a döntési folyamat során.

---

<sup>10</sup> 462§(2)

## 2.) Szankció

Ebben a körben annak néztem utána, hogy a bíróság mikor látja célravezetőnek e nevelő intézmény elrendelését.

Először is lássuk, hogy milyen lehetőségei vannak a bíróságnak a büntetőjogi felelősség megállapításánál!

A büntetések és intézkedések a fiatalok ügyében :

<b>BÜNTETÉSEK</b>		<b>INTÉZKEDÉSEK</b>
Főbüntetések	Mellékbüntetések	
<b>Szabadságvesztés</b> (csak határozott ideig tartó lehet)	<b>Pénzmellékbüntetés</b> (csak akkor, ha önálló keresete, vagy megfelelő vagyona van)	<b>Próbára bocsátás</b> (bármely bűncselekmény elkövetése esetén)
<b>Közérdekű munka</b> (csak akkor, ha az ítélethozatalkor a 18. életévét betöltötte)	<b>Közügyektől eltiltás</b> (csak az egy évet meghaladó szabadságvesztés kiszabása esetén lehet elrendelni)	<b>Pártfogó felügyelet</b> (a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt, a próbára bocsátott, a feltételes szabadságra bocsátott, a javítóintézetből ideiglenesen elbocsátott és az a fiatalok, akivel szemben a vádemelést elhalasztották)
<b>Pénzbüntetés</b> (csak akkor, ha önálló keresete vagy megfelelő vagyona van)	<b>Kitiltás</b> (a megfelelő családi környezetben élő fiatalok nem tiltható ki abból a környezetből, amelyben családjuk él)	<b>Megrovás</b>
	<b>Foglalkozástól eltiltás</b>	<b>Kényszergyógykezelés</b>
	<b>Járművezetéstől eltiltás</b>	<b>Elkobzás</b>
	<b>Kiutasítás</b> (csak tíz évi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehetséges)	
		<b>Javítóintézeti nevelés</b>
		<b>Alkoholisták kényszergyógyítása</b>

Az általam megkérdezett bírók szerint, ha a fiatalkorú enyhébb bűncselekményt követett el, általában próbára bocsátást szoktak alkalmazni. A súlyosabb bűncselekményt elkövetőkkel szemben azonban vagy végrehajtandó szabadságvesztés büntetést, vagy felfüggesztett szabadságvesztés büntetést tartják megfelelőnek. Ez utóbbival az a probléma, hogy a fiatalkorú úgy fogja, fel, mintha „megúszta” volna a büntetést.

A javítóintézeti nevelés e két kategória közötti halvány átmenet. Tehát általában akkor tartják célravezetőnek alkalmazását, amikor még nem éri el a súlyosabb bűncselekményi kategóriát, illetve már túlhaladja a kisebb súlyú bűncselekményi kört. A bíróság lehetőségei egyébként is korlátozva vannak. A pénzbüntetés sokszor szóba sem jöhet, mivel a fiatalkorú nem rendelkezik saját jövedelemmel. Úgyszintén a közérdekű munka. Marad tehát a próbára bocsátás, a szabadságvesztés, a felfüggesztett végül pedig a javítóintézeti nevelés.

11

ÉV	Jogerősen elítélt fiatalok	Ebből			
		Szabadságvesztés	Felfüggesztett	Pénzbüntetés	Önállóan alkalmazott mellékbüntetés, intézkedés
2002	7974	2100	1547	576	5051
2003	7334	2038	1513	421	4676
2004	6935	1762	1379	434	4531
2005	6880	1820	1425	434	4385
2006	7174	1891	1524	368	4673

A javító nevelés elrendeléséhez az is szükséges, hogy az eljáró bíróság meggyőződjék arról, hogy a fiatalkorú számára ez a lehető legjobb megoldás, vagyis a gyermek kiszakítása az eddig megszokott környezetéből, családjából előnyösebb, mintha ebben a körben a maradna.

*Mikor gondolja úgy a bíróság, hogy ez a legcélravezetőbb és a fiatalkorú érdekeit a leginkább szolgáló szankció?*

A fiatalkori bűnözés háttérében álló társadalmi és pszichológiai okok<sup>12</sup> :

- 1.) a szülők munkanélkülisége, alkoholizmusa,
- 2.) értékrend a családban,
- 3.) bűnöző életmód, deviáns karrier mintája,
- 4.) anyagi nehézségek,
- 5.) szülők nevelési magatartása,
- 6.) az érintett rossz baráti környezete,
- 7.) a környezet alacsony műveltségi színvonala,
- 8.) média hatása.

<sup>11</sup> Tájékoztató gyermekkorúak és fiatalkorúak bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről, 2006

<sup>12</sup> MindenGyerek 2009. január 19-21. Budapest

Ezek alapján a bíróság a következő esetekben gondolhatja úgy, hogy a javítóintézeti nevelés elrendelése mutatkozik a legjobb megoldásnak:

- ha a fiatalkorú rossz családi körülmények között él, és ebből a környezetből való kiszakítása előnyére válik,
- a fiatalkorú helytelen példát lát szüleitől (bűncselekményeket követtek el, esetleg szabadságvesztésre is ítélték),
- a fiatalkorú nem járt iskolába, csavargó életmódot folytatott,
- a szülők elváltak, külön élnek, szabadságvesztés-büntetésüket töltik és emiatt a gyermek helyes irányba történő nevelése, valamint gondozása nem megoldott,
- a szülők italozó életmódot folytatnak, esetleg bántalmazták a gyermeket, ...

Ezt a felsorolást még bőven lehetne folytatni, azonban minden egyes esetben meg kell vizsgálni, hogy a fiatalkorú javíthatónak látszik-e. Ha úgy tűnik a fiatalkorú személyiségéből, az általa elkövetett bűncselekmény jellegéből, vagy egyéb más tényezőtől, hogy a gyermek javító nevelése már előre eredménytelennek látszik, a bíróság nagy valószínűséggel nem fogja elrendelni a javítóintézeti nevelést.

### **3.) Eredményesség**

Amikor a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a fiatalkorú számára a legmegfelelőbb a javítóintézet, akkor ezt ítéletében elrendeli. Azonban a Bíróság előtt akadályként jelentkezik, amikor ez a jogintézmény valami miatt nem tudja beváltani a hozzá fűzött reményeket, tehát eredménytelen marad.

Az okok többfélék lehetnek, ami miatt a Bíróság nem bíz a javítóintézeti nevelés hatékonyságában.

*Feltételezések:*

- 1.) Nem érnek el változást, esetleg rosszabb helyzet alakul ki az intézkedés végrehajtása után (tehát a bűnelkövetési hajlamot nem szünteti meg)
- 2.) A feltételek nem adóttak,
  - Túlzsúfoltság
  - Az oktatás, szakképzés nem megoldott

Az aszódi javítóintézetben tett látogatásom során érdeklődtem arról, ami a javítóintézet sajátosságának tekinthető. A kérdésem arra irányult, hogy mivel lehet elérni változásokat, eredményeket abban, hogy a fiatalkorú ne kövessen el újabb bűncselekményeket, törvénytisztelő életmódot folytasson. Kérdésekre a válasz egyetlen szó volt: személyesség. Az intézet Igazgatója elmondta, hogy az ott dolgozók száma megközelíti a 200 főt, akik nagy része közvetlen kapcsolatban van a gyerekekkel. Ebből is látszik, mennyire nagy hangsúlyt fektetnek a közvetlenségre, illetve arra, hogy a lehető legközelebb kerüljenek az intézkedés alatt állókhoz. A pszichológusnak, nevelőtanároknak nagy feladatot kell teljesíteniük: el kell érniük, hogy a korábban bűnelkövető fiatalkorúakat ráébresszék cselekedetük törvénytörő és helytelen voltára, segítséget kell nyújtaniuk a helyes út megtalálásában.

Kíváncsi voltam, hogy a környezetemben élők, akik esetleg csak a média útján hallottak a javítóintézetekről, mit gondolnak, szerintük van-e értelme ennek a jogintézménynek?

A legtöbben úgy gondolták, hogy ezeknek az intézeteknek nincs nagy szerepük a bűnelkövetés megfékezésében. Szerintük a fiatalkorú ugyanott fogja folytatni a letöltött idő után, ahol abba hagyta. Volt, aki azt mondta, talán van értelme, de csak akkor, ha nem a bezártság dominál, hanem foglalkoznak a gyerekekkel, esetleg szakmát is tanul.

A harmadik csoportot azok képezték, akik nem tudták eldönteni van-e előnye a javítóintézetnek, mivel nem sokat hallottak ezekről az intézményekről és az abban folyó munkáról.

Úgy vélem, a köztudatban inkább negatív értelemben van jelen a javítóintézeti nevelés. Ez talán annak köszönhető, hogy az emberek azt gondolják, itt „csak gyerekfelügyelet” van, a börtönhöz hasonló körülmények uralkodnak és az egyetlen sajátosság csupán az elkövetők életkorában van. Azonban azt kevesen tudják, valójában milyen áldozatos munka folyik falak között.

Az itt elhelyezett fiatalok számára biztosítva van, hogy tanulmányaikat folytatni tudják. Speciális képzés folyik, mivel itt a hagyományos oktatástól eltérően magatartászavaros, az iskolai oktatásból több éve kimaradt, bűnelkövető fiatalok oktatására kerül sor. Az általános iskola elvégzése mellett a lehetőség van szakmát tanulni, amely hatalmas lehetőség az ott élő fiatalok számára, mivel az intézetben eltöltött akár több év, hasznosan telik el. Az aszódi javítóintézetben az elmúlt évtizedek során különböző szakmák oktatása került a középpontba, ami főleg a politikai helyzettől, az ország helyzetétől, gazdasági céljaitól függött. Így például 1884-1904 között bognár, kovács, fényező, kocsigyártó, kárpitós, szíjgyártó szakmákat tanulhattak a fiatalok. Érdeemes megemlíteni, hogy 1910-ben a Londoni Világkiállításon az intézet műhelyében készített hintó első helyezést ért el.<sup>13</sup> A világháborúk alatt visszaesést figyelhetünk meg az oktatásban, majd 1945 és 1980 között 26 különböző szakmában folyt a képzés. Jelenleg is széles a paletta, az itt élők részt vehetnek:

- szobafestő- mázoló-tapétázó
- faipari gépmunkás
- kosárfonás
- hegesztő szakképzésekben.

Ezeket a szakmákat kívül különféle foglalkozásokon vehetnek részt a fiatalok, így például: festés, rajzolás, kerámiázás, üvegfestés.

A tapasztalat azt mutatja, a növendékek szívesen vesznek részt ilyen elfoglaltságokon. Érthető, hiszen – szemben a kinti élettel – itt sikerélményük van. Élvezik, hogy alkothatnak valamit, hogy a munkájuknak kézzel fogható eredménye van.

### *Művészetterápia- Zeneterápia*

A művészetterápia elsősorban csoportos keretek között alkalmazott terápiás eljárás. Alapgondolata, hogy a pszichés sérülés többnyire együtt jár az érzelmek felborulásával, az önkifejezés gátoltságával és a kapcsolatrendszerek beszűkülésével, s hogy ezek a művészi élmény tapasztalásán keresztül (passzív befogadás) vagy cselekvő részvétellel (kreatív aktivitás) enyhíthetők és oldhatók. A betegség típusa és a betegek személyisége határozza meg, hogy a nem verbális kifejezésformák: mozgás, (tánc), rajz, zene, ének – eredményesebbek-e, vagy a szavak közvetítésével érvényesülők (drámajáték, színelőadás). A művészi élményen keresztül egyrészt lehetőség nyílik a gyerekek jobb megismerésére, beszűkült emberi kapcsolataik kitérítésére, másrészt saját indulataik áttételes levezetésére, érzéseik megfogalmazására vagy vágyaik kifejezésére.

A debreceni javítóintézetben drámapedagógiai foglalkozásokon vehetnek részt a növendékek.

### *Miért is van ennek fontos szerepe a reszocializációban<sup>14</sup>?*

<sup>13</sup> A Mellékletekben kép is található erről.

<sup>14</sup> Marosi Nagy János: Drámapedagógiai foglalkozások, 2009.

Pedagógiai értelemben a dráma olyan játék, amely felépít egy képzeletbeli világot, szereplőit ebbe bevonja, valós problémákkal ütközteti őket, s ezáltal, valós tudásra és tapasztalatra tesznek szert. Hozzásegít ahhoz, hogy egy-egy téma valódi élménnyé váljon, a fiatalok számára, élethelyzetként, akcióként éljék meg azokat, hozzásegítve őket saját gondolataik, ötleteik kifejezéséhez és gyakorlati megvalósításához.

A jól alkalmazott dráma elősegíti:

- a fiatal ön-és emberismeretének gazdagodását;
- a drámajátékban és a táncban fellelhető öröm megtapasztalását;
- a koncentráció és koordináció fejlesztését;
- döntési képesség erősödését;
- az alkotóképesség, az önálló és rugalmas gondolkodás fejlődését;
- az összpontosított, megtervezett munkához való szokást;
- mozgás és beszéd fejlődését;
- a résztvevők korának megfelelő formában viselkedési bátorságot, biztonságot nyújt az élet sok területén.

A zeneterápiáról akkor beszélünk, amikor a zeneterapeuta a zenét vagy zenei elemeket annak érdekében használja, hogy elősegítse a kommunikációt, a kapcsolatokat, a tanulást, kifejezést, mobilizációt. Ezek mellett terápiás hatást gyakorol fizikai, emocionális, mentális, szociális és kognitív területeken.

Véleményem szerint, a művészetterápia sokat segíthet a bekerült fiatalok nevelésében, abban, hogy megtalálják helyüket a világban. Az ide került fiatalok nagy részének talán ez az egyetlen lehetősége, hogy valaki felfigyeljen a tehetségére, és ahogyan én láttam, nagyon sok ügyes, művészi vénával megáldott gyerek kerül be a javítóintézetekbe.

### *Jutalmazás-büntetés*

A gyerekek nevelése során fontos szerepe van a jutalmazásnak és büntetésnek. A 30/1997 (X.11.) NM rendelet 35§ (2) szerint: a jutalmazás célja a pozitív viselkedésmódnak, továbbá a hibák leküzdésére, a hiányosságok pótlására irányuló erőfeszítésnek az elismerése, megerősítése, ezáltal a fiatal helyes személyiségfejlődésének elősegítése. E rendelet tartalmazza a jutalmazás formáit<sup>15</sup>:

- a) nevelői (osztályfőnöki, szakoktatói) dicséret,
- b) igazgatói dicséret,
- c) tárgyjutalom,
- d) korábban kiszabott fegyelmi büntetés elengedése vagy enyhítése,
- e) egyéni vagy csoportos kulturális vagy sportprogram biztosítása,
- f) kimenő engedélyezése,
- g) eltávozás engedélyezése,
- h) szabadság engedélyezése.

A különböző jutalmazási formák feltétlenül ösztönző jellegűek, az önfegyelem, az akarat erő fejlesztését szolgálják.

Az intézeti nevelés másik kiemelkedő fontossággal bíró eszköze a büntetés.

---

<sup>15</sup> 30/1997 (X.11.) NM rendelet a javítóintézetek rendtartásáról 36§(2)

Fegyelmi vétséget követ el a fiatalok, ha kötelességét neki felróható módon megszegi, illetőleg vét az intézet házirendje ellen.<sup>16</sup> A fegyelmi vétséget fegyelmi eljárás keretében kell vizsgálni.

A fegyelmi vétséget elkövető fiatalokkal szemben kiszabható fegyelmi büntetések:

- a) igazgatói megrovás,
- b) egyes társas szórakozásokból meghatározott időre való kizárás,
- c) kimenő meghatározott időre való megvonása,
- d) eltávozás meghatározott időre való megvonása,
- e) szabadság meghatározott időre való megvonása,
- f) zárt jellegű intézeti részlegben való elhelyezés.

### *Mediáció*

A büntetőügyekben alkalmazható mediáció<sup>17</sup> fő célja a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátétele és a kár megtérítése. Ebben az eljárásban a felek egy független szakember (mediátor) segítségével jutnak el a megegyezéshez. A mediátor pártatlanul és lelkiismeretesen eljárva, a jogszabályok szabta korlátok és szakmai követelmények között biztosítja, hogy az eljárás során a felek egymással szemben tisztességesen járjanak el, s arra törekszik, hogy az elkövető vállalja az okozott sérelem/kár jóvátételét-megtérítését és azt a sértett elfogadja.

A mediációban rejlő előnyök végett, hasznos lenne ezt az eljárást minél szélesebb körben lehetővé tenni, mind az intézetben belüli konfliktusok esetében, mind pedig a fiatalok által elkövetett bűncselekmények vonatkozásában.

### *Konklúzió:*

A javítóintézeti nevelés a következőknek köszönheti hatékonyságát:

- a gyerek „rendelkezésre” áll, bármikor elérhető;
- elérik azok a rendszerek, melyeknek a falakon kívül kellett volna (pl.: iskola);
- rendszerességet, fegyelmet, pontosságot, tanulnak;
- az oktatás helyben van (mind az általános iskola, mind a szakképzés);
- a gyerekek elismerésben van része, ha jól teljesít, jutalmat kap;
- az intézet széles körben támogatja, ellátja a növendéket;
- sorstársak vannak együtt, tanulhatnak egymás hibáiból, megbeszélhetik problémáikat, hiszen egy helyen vannak, ugyanabban a helyzetben vannak, egy cél felé tartanak,
- a jutalmazási rendszer motivációs eszköz, az ideiglenes elbocsátás is egyfajta bizalom a növendék felé,
- a letöltött idő után lehetőség van utógondozásban részt venni, mely rendkívüli lehetőséget kínál a fiatalnak, aki nem számíthat családjá támogatására.

Így lehetne még sikeresebb:

- a nevelők részére célszerű lenne, egy javítóintézetek között megvalósuló, tapasztalatcserére módot adó kapcsolatrendszer létrehozása, hiszen ha azt a réteget erősítjük, amely közvetlen kapcsolatban vannak a nevelt fiatalokkal, a legnagyobb fejlődést így lehet elérni;
- a mediáció nagyobb arányú alkalmazása, mivel a tapasztalatok azt mutatják, ez az intézmény hatásos a bűnelkövető és az áldozat közötti konfliktus feloldásában;
- nagy szükség lenne minél több szakmai képzésre, mivel ez fontos szerepet játszik a későbbi bűnelkövetés megfékezésében (a szakmát szerzett növendék az intézetből kikerülve – szerencsés esetben- munkát fog keresni, nem pedig bűnözni);

<sup>16</sup> 30/1997(X.11) NM rendelet a javítóintézetek rendtartásáról 43.§-45.§

<sup>17</sup> 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről

- figyelemmel kellene kísérni a kikerült növendékeket, ezzel képet kaphatnánk, valójában eredményes-e a javítóintézeti nevelés, illetve iránymutatásul szolgálhat a későbbi jogszabályalkotás, pedagógiai terv elkészítése során;
- sok gyerek a családja áldozatává válik –a szülők alkoholisták, munkanélküliek, esetleg bántalmazták-, ezért nagy szükség lenne arra, hogy a fiatalok családjának is segítséget nyújtsanak (családterápia, munkahely keresése, szenvedélybeteg szülő segítése), ennek az lenne a célja, hogy a gyerek ne kerüljön vissza ugyanabba a környezetbe, amely miatt bűnelkövetővé vált;
- célszerű lenne azokat a gyerekeket külön csoportokban kezelni, fejleszteni, akik ugyanolyan bűncselekményt követtek el (egy olyan fiatalok, akik mondjuk lopást követett el, nem biztos, hogy ugyanarra a segítségre van szüksége, mint aki zaklatást).

#### 4.)Túlszűfolttság

Magyarországon a javítóintézeti nevelésre ítéltet:

- Rákospalotán,
- Aszódon,
- Debrecenben fogadják be.

A javítóintézetek kihasználtsága eltérő. Rákospalotán jelenleg 6 lány van elhelyezve, ezzel szemben Aszódon kb. 170-en. Ez utóbbinál a maximális befogadóképesség 240 fő, bár volt idő, amikor közel ezer fiatalot kellett itt elhelyezni.

Még 2008 szeptemberében az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, Szabó Máté javasolta egy új javítóintézet létrehozását. A Szociális és Munkaügyi Minisztérium azonban elutasította ezt a javaslatot, mondván, a tárca jelenleg négy javítóintézetet működtet, és jelenleg nem tartja indokoltnak újabb intézmény létrehozását, mivel szerintük így sok a kihasználatlan férőhely. Mindenesetre megfontolandó egy újabb javítóintézet létrehozása, különös tekintettel arra, hogy az Új Btk. kodifikáció tartalmazza a fiatal felnőttek fogalmát, akikkel szemben alkalmazhatóvá tenné ezen intézkedés alkalmazását, amely előreláthatólag növelné az eddig is magas létszámot. Ezt célszerű lenne a Dunántúlon létrehozni, mivel ott egyáltalán nem működik ilyen intézmény. Az általam megkérdezett, javítóintézetben dolgozók mind időszerűnek tartották egy új javítóintézet felállítását.

#### 5.) Foganatosítás

A bíróságnak kell gondoskodnia arról, hogy a fiatalok bevonuljon a javítóintézetbe. Ezzel kapcsolatban merülhetnek fel a gyakorlatban problémák, mivel az esetek jelentős részében a fiatalok nem jelennek meg abban az időben és azon a helyen, amit a bíróság az ítéletben megállapított. Ez nagyban megnehezíti mind a bíróság, mind a rendőrség munkáját, mivel a fiatalok egy dolgot tart szem előtt: a 19. életévének betöltéséig „ki kell húznia”. Ez után már nem lehet a javítóintézeti nevelést foganatosítani vele szemben.

Ha a javítóintézeti nevelésre ítélt fiatal nem jelenik meg az előírt időben és helyen, a bíróság értesíti a rendőrséget, és elővezetést<sup>18</sup> fog elrendelni. Mivel a javítóintézeti nevelés intézkedés, ezért elfogatóparancsot nem lehet kibocsátani.

---

<sup>18</sup>Be. 162. § (1) Az elővezetés személyi szabadságot korlátozó intézkedés annak érdekében, hogy az érintettet a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elé állítsák, vagy biztosítsák az eljárási cselekményen, illetőleg a szakértői vizsgálaton való részvételét



## 6.) Életkor

Az új Btk. tartalmazza a fiatal felnőtt fogalmát. Ebből az következik, hogy a jogalkotás egyre inkább figyelembe veszi és előtérbe helyezi azt, hogy a felnőtté válás folyamata napjainkban elhúzódik. Az érettségiző fiatalok között igen nagyszámú a továbbtanulás valamely felsőoktatási intézménybe. Részben ennek is köszönhető, hogy az önállósodás, a szülői háztól való elválás manapság egyre jobban elhúzódni látszik. Ugyanakkor érdekes módon megfigyelhető az a tendencia, miszerint a tizenégy éven aluliak egyre több és súlyosabb, brutálisabb bűncselekményeket követnek el. Ez indította el újra a vitát a büntethetőségi korhatár leszállításáról.

Itt felmerül egy kérdés: Valójában a mai fiatal generáció korai érése lenne a jellemző, vagy éppen ellenkezőleg?

Szerintem erre a kérdésre nem egyszerű igennel vagy nemmel lehetne felelni, ettől ez sokkal komplexebb. Én úgy gondolom bizonyos kérdésekben korábban érnek, másban viszont később.

A javítóintézetek kapcsán itt akkor merülhet fel probléma, amikor valaki az életkora miatt nem kerülhet be a javítóintézetbe. Persze szó sincs arról, hogy minden fiatal bűnelkövetőt javítóintézetbe kellene utalni, azonban megfontolandó egy új stratégia kidolgozása az életkori szabályozást tekintően.

Probléma ott képzelhető el, amikor a bűnelkövetési életkor<sup>19</sup>, a jogszabályban meghatározott minimum egy éves időtartam<sup>20</sup>, valamint az a szabály ütközik, miszerint a javítóintézeti nevelésre utalt tizenkilencedik életévének betöltésekor el kell bocsátani a javítóintézetből<sup>21</sup>.

---

<sup>19</sup> Btk. 107.§(1) Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.

<sup>20</sup> Btk. 118.§(2) A javítóintézeti nevelés tartama egy évtől három évig terjedhet.

<sup>21</sup> Btk. 118.§(6)

## 6.) Javítóintézeti nevelés a gyakorlatban

### Látogatásom a Szociális és Munkügyi Minisztérium Aszódi Javítóintézetben

Még mielőtt elmentem volna Aszódra, az intézet honlapján láttam képeket a javítóintézet épületéről. Először kicsit meglepődtem, hiszen a valóságban sokkal nagyobbnak tűnt az intézmény.

A környezet nagyon barátságos, amikor belépek a kapun, egy hatalmas, fákkal övezett gyönyörű kert fogad, melyen keresztül eljutottam az intézetbe. Az ajtón belépve rögtön megpillantom a különféle virágtartó kosarakat, melyeket az ott lakó gyerekek készítettek.

Az Igazgató Úr szól, hogy pár perc és fogad. Addig is körülnézek.

Bármerre tekintek, mindenhol kézzel készített kis díszeket, képeket, tárgyakat látok. Az ablakban két apró pinty, hatalmas növények, otthonos hangulat fogad. Különösen tetszik a mennyezetig érő fa, mely telis tele van aggatva emlékekkel, képeslapokkal.

Az Igazgató Úr fogad, én pedig neki is látok, hogy minél többet megtudjak a javítóintézetekről és az itt folyó munkáról!

#### **- Mióta működik ez a javítóintézet?**

Az intézet 1884 óta működik, ebben az évben lesz éppen 125 éve.

#### **- Jelenleg hány fiatalkorú tölti itt javítóintézeti nevelését?**

Az intézetben közel 170 javítóintézeti nevelésre utalt gyermek van elhelyezve. Ez a létszám napjainkban stagnál, bár volt időszak, amikor lényegesen kevesebb fiatalkorút utaltak javítóintézetbe.

Az 1990-es évek közepén mutatkozott meg a javítóintézetekkel szembeni nagyfokú bizalomvesztés. Ennek oka a jogintézmény kritikájára vezethető vissza. 1995-ig a javítóintézeti nevelésre utaltakat jogszerűen kettős büntetéssel sújtották. A javítóintézeti nevelésre utalt fiatalkorúak 60 %-a előzetes fogva tartásból került a javítóintézetbe. A probléma az volt, hogy az akkor hatályos jogszabályok szerint az előzetes letartóztatásban töltött idő nem számított bele a javítóintézeti nevelés tartamába.

Például a fiatalkorú 18, 26, esetleg 32 hónapot töltött előzetes fogva tartásban, ezt követően ítélték javítóintézeti nevelésre, melynek időtartama legalább 1 év. Ki érti ezt meg? Meddig marad itt a gyerek? Mi a végső időpont?

1995-ben történik meg a Btk. módosítás, amelynek következtében a javítóintézeti nevelés határozott időtartamúvá válik, az előzetes letartóztatás beleszámít a javítóintézeti nevelés időtartamába<sup>22</sup>.

Hirtelen ugrott meg a létszám a 2000-es évek után. Ezt az ítélezési ritmusváltást mutatja, hogy több, mint 40 növendéket kellett távol tartani az épület teljes kihasználtsága mellett.

---

<sup>22</sup> 120/B. § (1) Az elrendelt javítóintézeti nevelésbe az előzetes fogva tartás teljes idejét be kell számítani.

(2) A beszámításnál egynapi előzetes fogva tartás egynapi javítóintézeti nevelésnek felel meg.

**- Hány százalékos a kihasználtsága az intézménynek?**

Közel 100 %-os, de az utóbbi időkben a 80% alá nem ment a kihasználtsági ráta.

**- Korábban azt olvastam, hogy szóba került egy új javítóintézet felállítása, azonban a Szociális és Munkaügyi Minisztérium elutasította ezt a javaslatot. Ön szerint indokolt lenne még egy javítóintézet felállítása?**

Az intézmény kihasználtságára és az új Btk-ra tekintettel ez egy időszerű lépés lenne. A Btk. tervezet tartalmazza a fiatal felnőtt fogalmát, akik számára lehetővé tenné a javítóintézeti nevelés elrendelését, ez várhatóan 20 %-kal növelné az intézetben elhelyezett személyek létszámát.

**- Általában milyen bűncselekményeket követnek el az ide került fiatalok?**

A leggyakoribbak a vagyoni elleni bűncselekmények, a lopás, a rablás. Ezen kívül előfordulnak szemérem elleni, intellektuális, hivatalos személy elleni bűncselekmények. Sajnos az erőszak a legtöbb esetben megtalálható az elkövetés során.

**- Mi a titka a javítóintézeti nevelésnek? Mivel tudnak eredményeket, változásokat elérni az ide került fiatalok életében?**

Nincs titok. A legfontosabb a személyesség. Aszódon több mint 200 fő az alkalmazottak száma. A 200 főből pedig körülbelül 160 fő van közvetlen kapcsolatban a gyerekekkel.

Az ide bekerült fiatalok nap 24 órájában felügyelet alatt állnak, folyamatos kontroll és teljesítménykényszer, közösségi és egyéni kondicionálás jellemző. A gyerek számára pedig érték a tanulás és a munkavégzés.

A javítóintézetben történt nevelés egyik hatalmas előnye az, hogy itt „a gyerek rendelkezésre áll”. Egy helyen érik el mindazon szakmai rendszerek, amelyeknek a kerítésen kívül érvényre kellett volna jutnia.

**- Milyen a kapcsolat a növendékek és a nevelők között?**

1996 és 2000 között végeztek egy kutatást, mely arra kereste a választ, hogy az intézetből elbocsátott fiatalok hogyan viszonyulnak a nevelőkhöz, az intézethez. Meglepő módon, a válaszolók stabil 40%-a, ha tehette volna, szívesen maradt volna még az intézetben.

**- Az intézetből kikerült fiataloknak nagy segítséget nyújthat az utógondozás. Hogyan történik ez a gyakorlatban?**

Az utógondozás általában a tanulmányok, a szakma megszerzéséig tartó időt foglalja magában. A növendék egyik esetben szerződésben vállalja, hogy volt csoportjában jelen van, és együtt él a közösséggel. A másik esetben lehetőség van arra, hogy az Utógondozó Házba kérje a felvételt. Itt a rezsiköltség fejében egy összkomfortos elhelyezést tudunk biztosítani, azonban itt nem lehet alkoholt és kábítószer fogyasztani, valamint a felvételt kért személynek dolgoznia kell. Eddig az utógondozásban részt vett leghosszabb időtartam kilenc év volt.

**- Az utóbbi időben megnövekedett gyerekbűnözés miatt sokan amellett vannak, hogy a büntetőjogi felelősség alsó korhatárát 14 évről 12 évre kellene leszállítani. Ön hogyan vélekedik erről?**

Én úgy gondolom, hogy ennek a problémának a megoldásánál a megelőzésre kellene a hangsúlyt fektetni. Érdeemes lenne elolvasni egy száz évvel ezelőtti országgyűlési beszédet, melyben Bródy Ernő a tizennégy éves korhatár mellett állt ki.

*Séta az intézetben*

Befejezzük a beszélgetést, és az Igazgató Úr megkérdezi, hogy lenne-e még időm körbenézni az intézetben. Erre örömmel igent mondok. Egy kedves, mosolygós kollégája mutatja meg nekem az épületet. A falakon a gyerekek által készített festmények, oldalt egymás után sorra következnek a kosárfonó munkák legjobbjai. Amíg a folyosókon haladunk előre, Csabát kérdezgettem a munkájáról.

- Mióta dolgozol itt?

- Már 1987 óta.

- Gondolom ez idő alatt történtek érdekes esetek...

- Sok minden történt már ezek között a falak között. Ha az ember ilyen helyen dolgozik, fontos a jó hangulat a munka során. Azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy itt olyan gyerekek töltik napjaikat, akik korábban valamilyen bűncselekményt követtek el.

A falon egy 1982-ben elhunyt nevelő emléktáblája látható.

- Egy nevelés alatt álló gyerek szúrta le.

Elhaladunk az ebédlő mellett. Az ablakok és az asztalok között egy magas fal húzódik.

- Vannak, akik itt próbálnak meglógni - mutat az étkezdébe vezető ajtóra.

Ahogy megyünk előre, néhány növendékkel találkozunk. Udvariasan előre köszönnek, kinyitják nekem az ajtót. Közben Csaba elmondja, hogy régen volt itt egy nagy templom, amit aztán szétbombáztak. ( Ennek utánanézttem, a következőket érdemes tudni róla: 1906. június 26-án szentelték fel az akkor már több mint két évtizede működő Magyar Királyi Javító Intézet istenházát, melyet nemcsak az intézmény növendékei és dolgozói, hanem a helybéliek is látogathattak. Az 1940-es évek végén az aggó kommunista előrelátás azonban bezáratta, majd az épület "veszélyes műszaki állapotára" hivatkozva 1960-ban felrobbantotta a templomot.)<sup>23</sup>



<sup>23</sup> Forrás: [www.ujember.katolikus.hu](http://www.ujember.katolikus.hu) Szigeti László: Százéves lenne...- Az aszódi javítóintézet hajdani temploma

A Múzeumról is mesél, amit feltétlenül meg kell nézнем.

- Rengeteg tárgyat összegyűjtöttek, köztük ruhákat, ágyakat, könyveket, amelyek egykor az itt élő gyerekek használatában voltak.

Az intézetben történő felújítási munkálatok miatt más irányba kell mennünk. Még Csaba is, aki már régóta dolgozik itt, egy pillanatra elbizonytalanodott, merre is járunk? Ebből is látszik milyen hatalmas ez az épület.

Aztán megtaláljuk, amit mutatni szeretett volna: egy csoport lakóhelyét. A szobák egy központi közös helyiségből nyílnak, ahol van kanapé, tévé, íróasztal, számítógép. A nevelőknek külön asztaluk van.

- Itt mindig van valaki, a fiatalok soha, egyetlen percre sem maradhatnak felügyelet nélkül.

Benézek egy szobába, egy kicsit furcsának találom, hogy az ágyak, a szekrények tárva-nyitva vannak. Csabától megtudom, hogy erre miért van szükség.

- Semmit sem dughatnak el, legyen szó bármiről, például alkohorról, fegyverről.

A ruhák olyan szabályosan és rendben vannak behajtogatva, hogy még én is elszégyellem magam.

- Folyamatosan fenn kell tartani az ellenőrzést, a fegyelmet, a rendre, a tisztaságra nevelést, ezzel lehet eredményeket, változásokat elérni.

A dohányzást nem lehet megtiltani, azonban ezt csak a kijelölt helyen tehetik.

Amikor körbenézek a szobában, megtudom, hogy az asztalokat, a szekrényeket, a pultot, a virágtartókat, az ülőgarnitúrát mind-mind az itt lakó fiatalok készítették saját kezűleg.

- Régebben még saját pékség is működött itt, de sajnos ez megszűnt. Az intézet korábban teljesen önellátó volt.

Végül, hogy valamilyen tárgyi emléket is vigyek haza, megvásárolom Kiss István, egy korábbi nevelőtanár 2003-ban kiadott könyvét.<sup>24</sup>

Ebben a könyvben a nevelő szemszögéből követhetjük végig, milyen feladatokkal és kihívásokkal kell megküzdeniük az itt dolgozóknak a mindennapok során. Több, korábbi növendék levelét is megtalálhatjuk ebben a kötetben, amelyekből idézni szeretnék<sup>25</sup>, mert szerintem, ez mutatja meg a legjobban, milyen munka is folyik az intézet falai között, a kikerült gyerekek mennyire állják meg a helyüket a kerítésen túl.

„ T. Tanár Úr!

*Hát azzal kezdeném a levelet, hogy rendesen hazaérkeztem. Másnap bementem a Hűtőgépgyárba, hogy a munkahelyemet intézzem.*

*Felvettek!*

*De sajnos nem az esztergályos szakmában. Abban az üzemben már megvolt a létszám. De én nem adtam fel. Így hát felvettek a műanyagüzembe. Ebben a pártfogó is segített. Három műszakban is dolgozom, és néha szombat és vasárnap is. De legalább több lesz a pénz. Nemis tudom, de olyan jó beszámolni magának! Nagyon a szívembe női! Még szerencse, hogy van egy jó pár fényképem a tanár úrról. Na és persze a csoportrol. Nagyon hiányoznak, persze baráti szempontból, és persze a gitározás. (...) Hát most többet nem tudok írni, vigyázon magára tanár úr. És mindent köszönök, amit értem tett.*

*P.I.”*

<sup>24</sup> Kiss István: 32 év az Aszódi Javítóban , 2003

<sup>25</sup> A hitelességet szem előtt tartva változtatás nélkül közlöm a növendékek leveleit.

„Kedves Kiss Nevelő Úr!

Nagyon nehéz lett az élet és még nehezebb lesz! A fizetésemből nem tudok kijönni, de kénytelen vagyok dolgozni. Még jó, hogy nincs kit eltartani. (...) Nem gondoltam volna, hogy eddig romlik a világ pár év alatt. Még jó, hogy nem alkoholizálok, narkózikok, kávézok, mert nem oldja meg a problémát, csak púp lenne a hátamra. Pista bácsi, ha lehet, hadd ragadjam meg az alkalmat anyagi segítség kérésére. (...) Ha tud segíteni megköszönöm, ha nem, azt is, mert csak köszönhetek, annyi segítséget kaptam eddig is.

Üdvözlöm Turcsány nevelő urat is! Ja, lottózok is. Ha megnyerem a főnyereményt, jó pár ezreddel meghálálom. Ez 100%.

Még mindig foglalkozok modellezéssel. Majd küldök fényképeket is!

Valószínű új munkahely van kilátásban.

Köszönöm szépen, hogy meghallgatott!”

B. R.

„Tisztelt Tanár Úr!

Remélem a levelem a legnagyobb egészségben találja Önt. Másfél év után úgy érzem, hogy jó nevelést kaptam a legjobb nevelőtanártól. Jó nevelést kaptam, jó keménységet az igaz, de megtanultam, hogy a lopásból nem lehet megélni és a végén úgymint csak a „kaptár” vár.

Most is dolgozom, de nem a szakmámban. Biztosítási ügynök vagyok a H.B.-nál. Meg lehet belőle élni rendesen, és nem kell bűnözni. Dolgoztam egy ideig, mint hegesztő. (...) Remélem, hogy hamarosan meg tudom látogatni Aszódot és az Intézetet. Első dolgom lesz felkeresnem Önt és a Turcsán János Nevelő Urat.

Ahogy én visszagondolok arra az egy évre, nagyon hamar elszállt. Lehet, hogy furcsán hangzik, de jól éreztem magam ott, és csak jó emlékeim vannak, hála a jó Nevelő Úrnak! (...) Jó egészséget kívánok Önöknek!

Mély Tisztelettel:

D. G.”

„Tisztelt Kis Tanárúr és Tisztelt Nagytanárúr!

Bizok benne, hogy levelem abban a kiváló és rendületlen állapotban találja önöket amiben elváltunk!

Tanár úr Kérem önöket a Tantestületet és az Igazgatóságot hogy nem irtam! Szégyellem is magam ez végett! Tanár úr mikor elváltunk mindenre felkészítettek! Én nagyon jól tudtam hogy mivár rám! De ezt még én sem gondoltam hogy így fog alakulni ahogy alakult! Minden esetre egynek örülök, hogy még kint vagyok! Bár sok és nagy a csábítás!

De mindenesetre már meggondoltam hogy mit cselekszem! Tanár úr jó leckét adott a lehető legjobbat talán, önnek köszönhetem azt is, hogy ilyen szinten megállok a lábamon! Mióta eljöttem önöktől azóta folyamatosan dolgoztam! Bár igen nehéz de jobb a semminél!

Tanár úr nem tellik el nap, hogy ne gondolnák önökre, a régi társakra! A sok nevetésre, az együtt érzésre, amit önök nyújtottak! A munkára, a mesterekre az egész intézetre! Tanár úr kérem bocsásson meg, hogy nem írtam! Miután eljöttem azután lefagyott az arcomról a mosój, már én sem vagyok olyan jókedvű, poénos figura!

Sajnálatos módon itthon az ember előtt áll a tény feketén fehéren! Minden esetre ami kell az megvan. Megtudok élni illetve álni az élet illabiriz talaján az nélkül, hogy letérnék a gyötrő de egyenesebb utról. Tanár úr ha netán van még olyan a brigádból akivel együtt üdültem akkor kérem adja át üdvözlőmet nekik, előre is köszönöm! (...)

*Tanár úr soha nem felejttem el önöket, a leckét megtanultam! Persze nem eléggé, bár soha nem lehet tökéletes az ember! Tanár úr, ha netán írnának, azt nagyon megköszönném!(...) Mindenkit üdvözlök és senkit sem felejtök el! (...) Még egyszer köszönök szépen mindent! A lehető legboldogabb és erőben egészségben gazdag ünnepeket! Isten önnel és mindjányukkal! Az önök volt és örök növendéke: R. „*



*Kép1:Az aszódi javítóintézet*

### **Összegzés:**

Az Aszódi Javítóintézetből mindenképpen pozitív benyomással távozom. Az itt dolgozó embereknek élethivatásuk, hogy az ide bekerült fiatalokat jó útra térítsék. A művészetterápia remek megoldás arra, hogy a reszocializációt elősegítsék.

Az intézetben nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy a gyerekek minél több, hasznos elfoglaltságot találjanak maguknak. A különféle szakképzések nagyszerű lehetőséget adnak a növendékeknek, hogy az intézetből kikerülve előnybe kerüljenek korábbi önmagukkal.

Sajnos mindig vannak olyanok, akik nem használják ki ezeket a remek lehetőségeket és úgy gondolják a szökés a legjobb megoldás. Az Aszódi javítóintézet honlapján található egy vendégkönyv, ahol ezzel kapcsolatban érdekes bejegyzésre bukkantam. Egy volt növendék írta:

*„Hogy mi veszi rá a növendékeket a szökésre? Több oka is lehet, vagy csak egyike:*

- 1.ahonnan jött (gyerekotthon)ez volt a szokása*
- 2.gyenge a gyerek, majd 'menőbb ' lesz ha szökést mutat be a társainak*
- 3.felhívja magára a figyelmet, szüksége van arra, hogy foglalkozzanak vele ( ilyenkor nem sikeres a szökés)*
- 4.valaki fenýíti,vagy bántja a társai közül és fél elmondani a nevelőknek, nehogy 'vamzer'nek tartsák*
- 5.otthon gond van a családban (nincs pénz és ő tudna szerezni, vagy beteg valaki, vagy éppen veszekedés van egy másik családdal)*



- 6.új a csaja (vagy régi de forró )  
7.ha drogfogyasztó volt hiányban szenved  
8.nincs foglalkoztatva, unatkozik az intézetben.

*Csak néhány ok jutott az eszembe most. De mondhatom sokkal jobb körülmények közt éltünk sokan, mint otthon és sokkal többet kaptunk az ottani dolgozóktól, mint a szüleinktől. Amikor apám 6 éve meghalt, a javítóra gondoltam, mert ott vigyáztak rám először az életemben.”*

Az aszódi intézet honlapján tovább barangolva számos cikket, képet találok az intézet életéről, hasznos tudnivalókat, értékes gondolatokat. Nagyon tetszik a Ricsaj című online diákújság, melyet az itt élő fiatalok szerkesztenek a nevelőtanárok felügyeletével. Ezen az oldalon kapnak helyet a növendékek által írt cikkek, versek is.

#### **R. Ferenc : Rab élet**

Még nem olyan régen, Szabadon éltem,  
körül vett sok jó barát.  
Zsiványok voltunk, sosem volt gondunk.  
Boldogan éltünk, ittuk a lopott piát,  
rossz srácok voltunk.

De akárhogy éltem,  
az volt a vágyam, hogy  
Sittes csávó ne legyek!  
De rosszul tettem, rács mögé tettek.  
Így lettem rab itt Aszódon.

Nyílhat százsínű virág,  
más ez a bezárt világ.  
Jó lenne egy igaz barát,  
mindenkinek itt bennt.

Ez is lehetőséget ad arra, hogy növendékek az esetleg elfojtott, ki nem mondott gondolataikat, érzéseiket megosszák másokkal. Két fiú így vélekedik az intézetben eltöltött mindennapokról:

*„M. István:*

*Az én csoportomban jelenleg heten vagyunk, mindenkivel jól kijövök. A nevelők próbálják mindenkiből a legjobbat kihozni, a legjobbat adni, persze, csak, ha megérdemeljük. Ez múlik a magatartásunkon, szorgalmunkon, tanulmányi eredményünkön. Itt megtanulnak a gyerekek önállóan élni. A nevelők segítenek jó döntést hozni. Természetesen a fegyelemsértésekért itt is büntetés jár. Legrosszabb esetben a zárt csoport. Onnan nem lehet hazajárni. Én is az elején bolond voltam, és megszöktem és fönt voltam egy hónapot, de nem szeretnék még egyszer a zártba jutni. A csoportból lehet járni sportolni, konditerembe, ki a városba és rengeteg lehetőség van, ha jó vélemény van rólunk mindenholnan.*

*Én még csak hat hónapja vagyok itt, de teljesen más ember lett belőlem. Sokat javultam és ezzel köszönettel tartozom az intézetnek, de legfőképp két csoportnevelőnek, Zsolti bácsinak és Péter bácsinak.*

*A barátom, Krisztián már régebb óta itt van, ő is elmeséli, hogyan látja az intézetet. „*



*„H. Krisztián:*

*Én nagyon sokat köszönhetek az intézetnek és az itt dolgozóknak, mert az itt eltöltött egy év alatt 4 osztályt sikerül majd elvégeznem.*

*Mikor ide kerültem, akkor nem foglalkoztam a jövőmmel, egyik napról a másikra éltem. De most már csak egy célom van, az iskola sikeres befejezése után elhagyhassam az intézetet , és kint szeretném folytatni a tanulmányaimat.*

*Nem szeretném, ha majd gyerekem lesz, ő is elkövesse azokat a hibákat, amiket én. Szeretnék normális életet élni, dolgozni és gondok nélkül élni a családommal. A szabadidőm nagy részében sokat tanulok, sportolok és részt veszek a nevelőim által szervezett programokon. Az itt eltöltött időm alatt megtanultam, mit lehet és mit nem. Ha kimegyek tudni fogom, mit szabad és mit nem és jó úton fogok járni. „*

Úgy gondolom, ezek a sorok magukért beszélnek, a javítóintézetekben folyó áldozatos munka megéri a fáradságot.

## Látogatásom a Szociális és Gyermekügyi Minisztérium Debreceni Javítóintézetében

A debreceni javítóintézetet csupán tizenkét éve hozták létre, azonban ez alatt az idő alatt hatalmas, rendkívüli fejlődésen és átalakuláson ment keresztül.

A javítóintézet 1972-ben épült, és a Népjóléti Minisztérium Gyermekotthona volt. Azok a lányok kerültek ide, akik közveszélyes munkakerülés, üzletszerű kéjelgés, iskolakerülés miatt iskolai kereteken belül nem voltak nevelhetők. 1997-ben következik be a változás: a gyermekotthon helyén létrejön a Debreceni Javítóintézet.

E javítóintézet létrehozásának oka főleg abban keresendő, hogy korábban az előzetes letartóztatásban lévő fiatalkorúakat nem különítették el a felnőtt bűnözőktől, ami számos, a fiatalkorúakra kedvezőtlen, káros következménnyel járt.

Később, 2002. április 15-i átadással megkezdte működését a 24 férőhelyes javítórészleg, kizárólag fiúk részére. A jogerős részleggel való kiegészítés lehetővé teszi, hogy az előzetes fogva tartásból a javítóintézeti nevelésre utalt fiatalkorú, az áthelyezés miatt ne szenvedjen sérelmet. Ezek után továbblépnek és kialakítják az utógondozó részleget, melybe azok a növendékek kerülnek, akik letöltötték a javítóintézeti nevelésüket és valamilyen okból felvételüket kérik ide.



*Kép2: A debreceni javítóintézet*

A javítóintézet Debrecen határához közel, a 35-ös út mellett található. Az intézmény első látásra nem is fiatalkorúak javító-nevelő intézetének tűnik, sokkal inkább egy iskolának. Azonban, ha jobban megnézzük, észrevesszük a magas kerítések, szögesdrótokat, rácsos ablakokat.

Nem egyszerű számomra az épületbe való bejutás. Nem is gondoltam volna, hogy ilyen szigorúan van védve az intézmény. Persze érthető, hiszen az itt lakó fiatalok nagy része előzetes letartóztatásban van, ezért fokozott védelem szükséges.

Amíg eljutok a portához, négy távirányítású ajtón kell keresztülhaladnom.

Amíg az előtérben várakozom, több, fiatalkorúakból álló csoport is elmegy mellettem. Kezük hátratéve, csendben, fegyelmezetten mennek előre libasorban, mögöttük egy nevelő.

Ezek után egy számomra nem mindennapi jelenetnek leszek tanúja. Egy növendék éppen most szabadul. Az intézet dolgozója még egyszer megkérdezi, hogy rendben volt-e minden a zsebpénzzel az elszámoláskor, illetve átadja számára személyi iratait. Az édesapja átveszi a gyereket, majd együtt távoznak az épületből. A fiú először felnéz az égre, majd gyors léptekkel halad előre, apja méterekre lemaradva mögötte. Még egy darabig nézem őket, majd a portás szól, hogy mehetnek az Igazgató Úrhoz, az első emeletre. Már meg sem lepődöm, hogy az ajtó itt is beléptető-rendszerrel nyílik.

Debrecenbe kettős céllal látogattam el. Egyrészt szerettem volna az aszódi látogatásomhoz hasonlóan kérdéseket szegezni az itt dolgozókhöz, és minél többet megtudni munkájukról, másrészt egy általam készített kérdőívet szerettem volna kitölteni a növendékekkel.

Kérdéseimet az otthonvezetőnek, Kocsis Évának tettem fel.

### ***Jelenleg hány fiatalkorú van az intézményben?***

Az intézetünkben egyaránt vannak előzetes letartóztatásban lévő fiatalkorúak, és olyanok is, akik ügyében már jogerős bírói döntés született a javítóintézeti nevelés elrendeléséről. Jelenleg hatvan fő van előzetes letartóztatásban, harmincegy fő pedig a javítóintézeti nevelését tölti.

### ***Mekkora a befogadóképessége az intézménynek?***

Az előzetes részleg sokáig hatvan főt tudott befogadni, azonban ez ma már eléri a hetvenkét fős létszámot. Ami a javító részleget illeti, itt harminchat fő elhelyezésére van lehetőség.

### ***Ön szerint szükség lenne egy új javítóintézet létrehozására?***

Mivel az utóbbi másfél- két évben az intézet kihasználtsága jelentősen megnőtt, illetve, az új Btk. következtében, a bírói gyakorlat is feltehetően változni fog, időszerű lenne egy új javítóintézet felállítása. Véleményem szerint a Dunántúlon feltétlenül fontos lenne egy ilyen intézmény létrehozása, mivel ott egyáltalán nincs javítóintézet.

### ***Ön hogyan vélekedik a büntetőjogi felelősség alsó korhatárának leszállításáról?***

Már régóta foglalkozom gyerekekkel. A tizenkét éves gyerek még nincs tudatában, hogy bűncselekményt követett el. Ezekben az esetekben inkább a nevelésre kellene a hangsúlyt fektetni, nem pedig a büntetésre.

### ***Milyen eszközeik vannak az eredmények elérésében?***

A pozitív megerősítés nagyon fontos. Minden egyes esetben meg kell találni azt, amiben a gyerek jó, tehetséges. Ha ezt erősítjük, a többi területen is változás várható. Ha például a kerítésen kívül nem szeretett iskolába járni, nem volt sikerélménye, előfordulhat, hogy ennek ellenére a szakoktatásban sikere van, tehetsége van hozzá. Előbb-utóbb ő is rájön, hogy szüksége van a tanulásra. Újdonság, hogy február 2-től lehetőség van, a 9.-10. évfolyam elvégzésére is. Eleinte szkeptikusak voltunk, de a közel egy hónapos tapasztalat azt mutatja, hogy a fiatalok szívesen járnak iskolába.

### ***Milyen szakképzéseket lehet itt elsajátítani?***

Sajnos most nincs rá mód. Korábban volt rá lehetőség, így a fiatalok festő, kőműves, parkgondozó, ács-állványozó képzéseken vehettek részt. Az is a problémát jelent, hogy a legtöbb szakma elvégzéséhez 9-10. osztály megléte szükséges, azonban növendékeink nagy része ezzel nem rendelkezik. Amikor hozzánk kerül egy gyerek, a harminc napos befogadási idő alatt a pedagógusok felméri, milyen tudással rendelkezik. Gyakran felzárkóztatásra van szükség, azonban ha elér egy bizonyos szintet, akkor elhelyezzük őt más osztályfokú csoportba.

***Ön szerint milyen problémák merülhetnek fel a javítóintézeti nevelés elrendelésével kapcsolatban?***

Úgy gondolom, nagy problémát jelent, hogy a bűnelkövetéstől a büntetésig eltelt idő igen hosszú. Arra kellene törekedni a büntetőeljárás során, hogy megvalósuljon ez, a pszichológiában is fontos szerepet játszó elv. Sajnos vannak esetek, mikor egy-két év is eltelik a bűnelkövetéstől.

***Az előzetes fogva tartásban lévő fiatalok esetében milyen eszközeik vannak a kedvező ítélet meghozatalában?***

A Hajdú-Bihar megyei bírúk gyakran alkalmazzák a javítóintézetben történő elhelyezést. Azzal tudjuk a bíróság munkáját segíteni, hogy jellemzést írunk a fiatalokról, melyet felhasználnak a határozat meghozatalakor. Ez visszajelzés egyrészt a bíróságnak, másrészt a fiataloknak is.

***Hogyan működik Önöknél az utógondozó részleg?***

Ide a fiatalok már szabad emberként kerülhetnek. Változó a kihasználtsága, az intézet dönti el, hogy ki kap felvételt és ki nem. Az utógondozó szerves részét képezi az intézetnek, ezért nem lenne szerencsés, ha rossz példát látnának a javítóintézeti nevelés alatt állók. Megfigyelhető, hogy nagy számban kérik az állami gondozottak az itt tartózkodást. Jelenleg 8 férőhely van az utógondozó részlegünkben. A volt növendék és az intézet szerződést köt egymással, mely alapján mi biztosítjuk a térítésmentes elhelyezést, cserébe viszont a fiatalnak dolgoznia vagy tanulnia kell.

***Összegzés:***

A beszélgetés alatt a javítóintézet otthonvezetője –hasonlóan az aszódi dolgozókhoz– fontosnak tartották hangsúlyozni, hogy a bekerült fiatalokat nem bűnözőként, rabokként kezelik, hanem gyerekként. Úgy vélik, a gyerekekben alapvetően nincs meg a bűnelkövetési szándék, sokszor az otthoni körülmények, a társadalom, a rossz a példa hozza ki belőlük azt a magatartást, melynek folyamánya a bűncselekmény elkövetése.

Ugyan ez a javítóintézet még csak gyerekcipőben jár az aszódihoz képest, mégis jól mutatja, a javítóintézet fejlődésének állomásait.

Az intézetben folyó drámapedagógia módot ad a növendékek személyiségfejlesztésére, az idén februárban sikeresen elindult kilencedik és tizedik évfolyam megteremti a növendékek számára, a szakképzések megszerzésének alapvető feltételét.

Jelenleg az intézeten belül nem folyik szakképzés, az otthonvezető ezt a pályázati lehetőségekre, és az intézet nehéz anyagi helyzetére hivatkozva indokolta, azonban a jövőben szeretnék, ha minél több szakképzés közül választhatnának a növendékek.

Az intézet nyitott az új, alternatív vitarendezési, konfliktuskezelési módszerek felé, így a büntetőügyekben alkalmazott közvetítői tevékenység előtérbe helyezését is lényegesnek tartja.

## **7.) Az aszódi és a debreceni javítóintézet összevetése**

### **Kiket fogad be?**

*Aszód:* Kizárólag a bíróság ítéletében a javítóintézeti nevelés elrendelésének végrehajtására, fiúk részére.

*Debrecen:* Rendelkezik mind javító részleggel, mind pedig előzetes letartóztatásban lévő fiatalok részlegével.

### **Befogadóképesség**

*Aszód:* Maximum 240, jelenleg 170 körüli létszámmal működik.

*Debrecen:* Az előzetes letartóztatásban lévőknel 72, ebből jelenleg 60 fő van. A javító részleg 36 főt képes befogadni, ebből jelenleg 31 hely van kihasználva.

### **Oktatás**

*Aszód:* Saját általános iskolával, szakiskolával, speciális szakiskolával rendelkezik.

Az iskola feladata: A tanulók nevelése, oktatása, képzése, felkészítése az alapműveltségi vizsgára, szakmai és szaktanfolyami vizsgára.

- Felnőttoktatás keretében működő általános iskola (1-8.o. )
- Szakiskola (1-2 évfolyamos)
- Speciális szakiskola, enyhe fokban értelmi fogyatékos fiatalok részére.
- Értelmi fogyatékos fiatalok általános iskolai oktatása (1-8.o. )
- Szaktanfolyami képzés (6-12 hónap).

*Debrecen:* Az általános iskolai képzés mellett idén február 2-től beindult a 9. és 10. évfolyam is.

### **Szakképzés**

*Aszód:* A következő szakképzésekre van lehetőség:

- faipari gépmunkás
- szoba-festő- mázoló
- hegesztő
- kosárfonás

*Debrecen:* Jelenleg nincs rá lehetőség.

### **Programok, szabadidő eltöltése<sup>26</sup>**

Aszódon és Debrecenben is számos program, szabadidős tevékenység megtalálható. Így például kosárfonás, festés, kézműves programok, sporttevékenység, különböző vetélkedők. Debrecenben ezen kívül drámapedagógiai oktatás is folyik.

### **Intézeti lapok**

*Aszód:* Ricsaj<sup>27</sup>

*Debrecen:* Mákvirág

Mindkét lapot a bekerült fiatalok írják, szerkesztik, a nevelők segítségével és ellenőrzésével.

---

<sup>26</sup> (6) A nevelés során intézeten belüli és kívüli programokkal kell elősegíteni a fiatalok műveltségi szintjének emelését, ismereteinek bővítését, képességeinek kibontakoztatását, a szabadidő hasznos és kulturált eltöltését. Gondoskodni kell az egészséges fejlődését biztosító, mozgásigényét kielégítő sportolási lehetőségekről.

<sup>27</sup> [www.aszod-afi.hu/rionl](http://www.aszod-afi.hu/rionl)

## Vallásgyakorlás<sup>28</sup>

Mindkét javítóintézetben található imaterem, ahol a növendékek vallásukat gyakorolhatják.



*Kép3:Az aszódi javítóintézet kápolnája*

Debrecenben többféle programon is részt vehetnek a fiatalok. Így például:

- Pető András , a Magyar Baptista Egyház lelkésze által tartott foglalkozásokon,
- Báránkó András , katolikus segédlelkész által tartott foglalkozásokon.

### Utógondozás

*Aszód:* Külön Utógondozási Alapítványt hoztak létre az intézetből elbocsátott, anyagi vagy családi háttérrel nem rendelkező tehetséges fiatalok anyagi támogatására.

Az Utógondozó Házban is lehetőség van maradni a letöltött idő után, azonban ez már az intézet döntésétől függ.

*"Hova menjek?Szüleim négyévesen eldobtak. Ami emlékeztet rájuk,a verés és a veszekedés.Most is börtönben vannak. Testvéreim közül - kilencen vannak - a hugommal tartom a kapcsolatot.Ő is állami nevelt. Őt is csak két év óta ismerem Itt az intézetben lettem szakmunkás,itt kaptam emberi szót,szeretetet."*

*( O.Sándor )*

*"Apámat nem ismerem. Anyám iszik,eldobott.Egy éve,hogy az intézetbe kerültem,kilátástalannak láttam sorsomat.Most,hogy az intézet és az alapítvány segít - eddig azt sem tudtam,hogy az alapítványok az ilyen gyerekeken is segítenek -,összkomfortos szállást biztosít és munkahelyet keresett,bizakodóbb vagyok jövőmet illetően.Most már rajtam múlik..."*

*( B.Zsolt )*

*Debrecen:* 2006. május 17-én adták át az utógondozó részleget. Nyolc férőhely áll azon fiatalok rendelkezésére, akik letöltötték javító nevelésüket és felvételüket.

---

<sup>28</sup> **24. §** (1) Lehetővé kell tenni, hogy a fiatalkorú az intézeten belül a házirendben meghatározott időben és módon, szabadon gyakorolhassa vallását. A fiatalkorú az egyháza képviselőjével ellenőrzés nélkül tarthat kapcsolatot. A kapcsolat felvételét bármelyik fél kezdeményezheti.

## 8.) Kérdőív eredményei

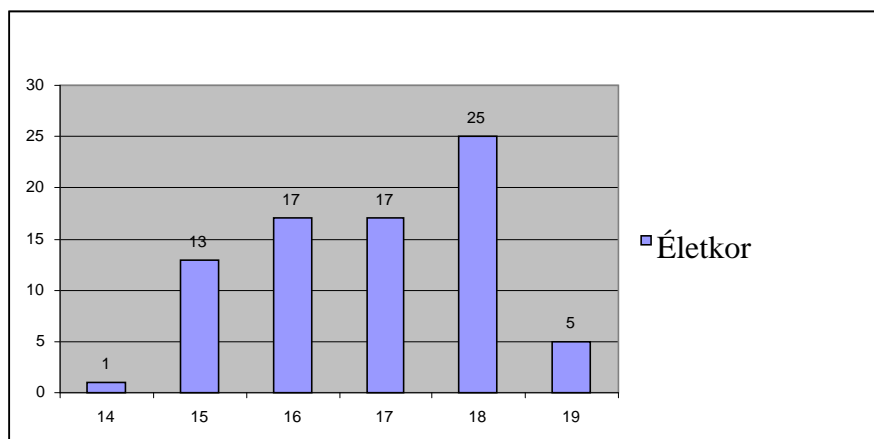
A debreceni javítóintézetben lehetőségem volt arra, hogy egy általam összeállított, 18 kérdésből álló kérdőívet töltessek ki a bent lakó gyerekekkel. Elsősorban arra voltam kíváncsi, hogy a fiatalok hogyan érzik magukat ebben az intézetben, hasznosnak tartják-e az itt eltöltött időt, valamint megbánták-e amit tettek.

Ezen kívül érdeklődtem szüleikről, családi körülményeikről, mivel szerettem volna összefüggést találni ez utóbbiak és a bűnelkövetés között.

A kérdőívek feldolgozása során előfordult, hogy az illető nem válaszolt, vagy egy kérdésnél megjelölte az igen és nem válaszokat is. Ezek az esetek képezik a *Nem értékelhető* kategóriát.

### 1. Kérdés

**Hányadik életévedet töltöd az idén?**



Nem értékelhető: 2

A 78 növendék átlag életkora 16,86 év, az ábrán is látható, hogy a 16-18 éves korosztály teszi ki a kérdésre válaszolók 76%-át.

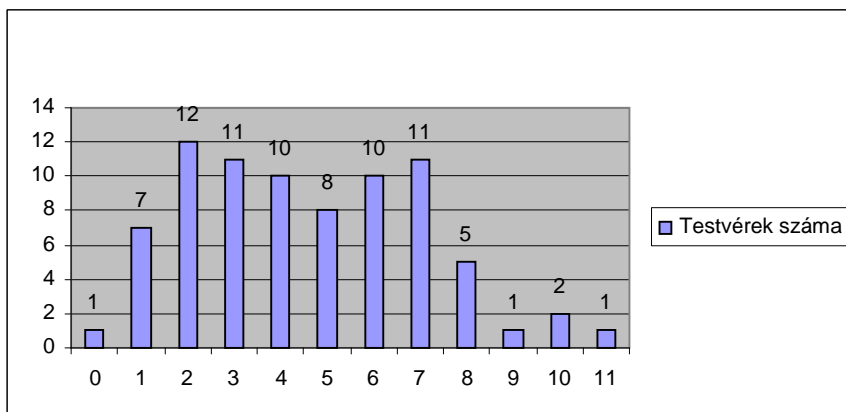
### 2.) Kérdés

**Mióta vagy a javítóintézetben?**

Nem értékelhető: 1

Az eredmények nagy szórást mutattak. Volt, aki csak 7 napja volt az intézetben, akadt azonban olyan, aki 33 hónapja. A kérdőívet kitöltők 96%-a kevesebb, mint egy éve van a javítóintézetben, az eddig benn töltött idő átlagosan 9,46 hónap.

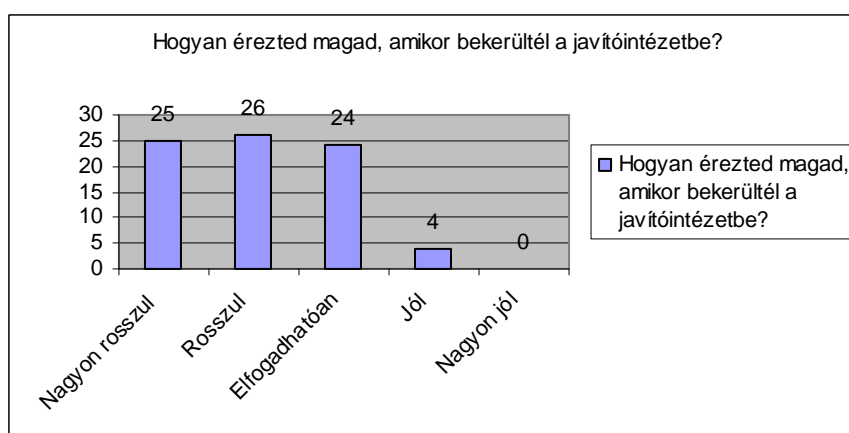
### 3.) Kérdés Hány testvéred van?



Nem értékelhető: 1

Megfigyelhető, hogy a növendékek 68%-a nagycsaládból származik. A kérdést kitöltő 79 gyerekből csupán egy volt, akinek nincs testvére. Ez a szám mindenképpen elgondolkodtató.

### 4.) Kérdés Hogyan érezted magad, amikor bekerültél a javítóintézetbe?



Nem értékelhető: 1

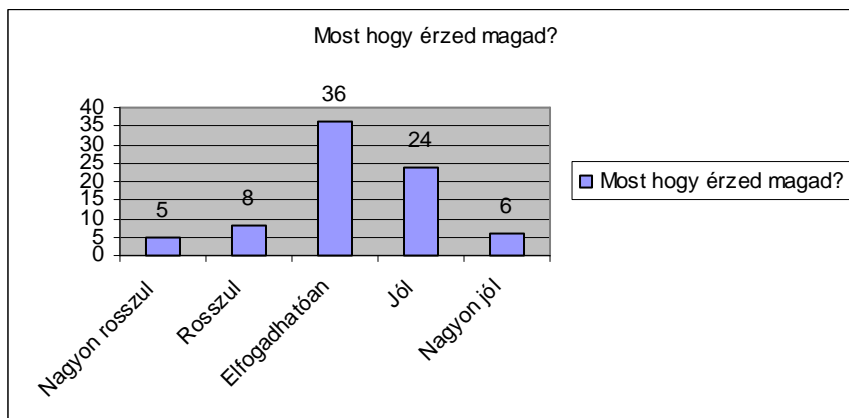
Általában rosszul, vagy nagyon rosszul érzi magát a fiatalok, amikor bekerül a javítóintézetbe. Érthető, hiszen elkerül családjától, egy új, idegen környezetbe csöppen, ahol fegyelem és rend van. Én biztónak látom, hogy négyen a Jól érzetem magam kategóriát jelölték meg.

Azért voltam kíváncsi erre, hogy összevethessem a következő kérdéssel, ami arra keresi a választ, hogy most hogy érzi magát a javítóintézetben. Így megtudhatom, történt-e változás ebben a körben a javítóintézetben eltöltött idő alatt.



## 5.) Kérdés

### Most hogy érzed magad?

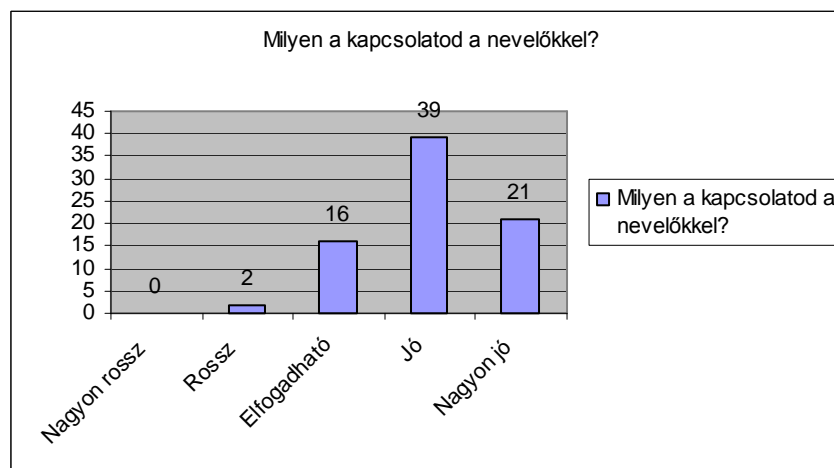


Nem értékelhető: 1

Érdekes volt számomra, hogy erre a kérdésre a válaszolók 83 %-a az elfogadható, vagy annál jobb kategóriát jelölte meg. A 79 kérdést kitöltő közül csupán 13 írta, hogy rosszul, vagy nagyon rosszul érzi magát. Úgy gondolom, amikor bekerül a gyerek egy ilyen intézménybe, először nagyon fél, nem tudja mire is számíthat, aztán később, ahogy az idő egyre jobban telik, megszokja, esetleg még nagyon jól is érezheti magát, hiszen itt gondoskodást, figyelmet, törődést kap. Szívvel örülök neki, hogy a debreceni javítóintézetben tett látogatásom alatt 6 gyerek nagyon jól érezte magát.

## 6.) Kérdés

### Milyen a kapcsolatod a nevelőkkel?

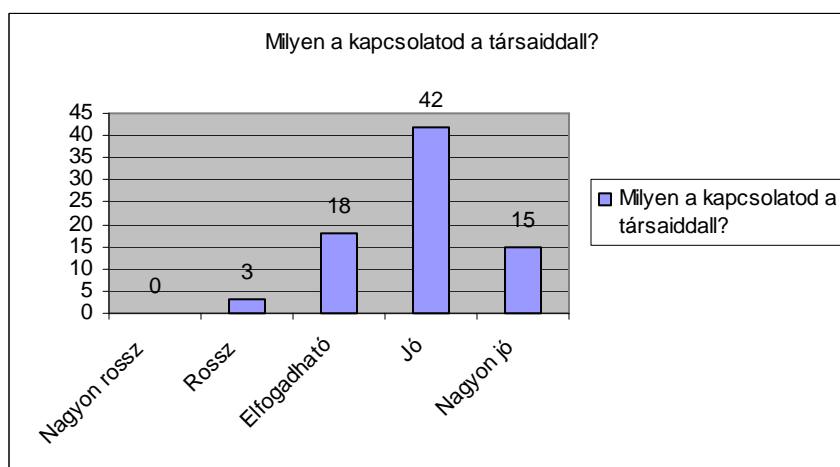


Nem értékelhető: 2

Várható volt, hogy ilyen nagyarányú lesz a jó és nagyon jó kapcsolat a nevelőkkel. Százalékban kifejezve, a válaszolók 76 %-ának jó, vagy nagyon jó viszonya van a nevelővel. Ez nagyon fontos, hiszen ők vannak napi, közvetlen kapcsolatban a gyerekekkel, ők tudják a legnagyobb hatást, benyomást tenni az itt töltött idő alatt a fiatalok számára.

## 7.) Kérdés

### Milyen a kapcsolatod a társaiddal?

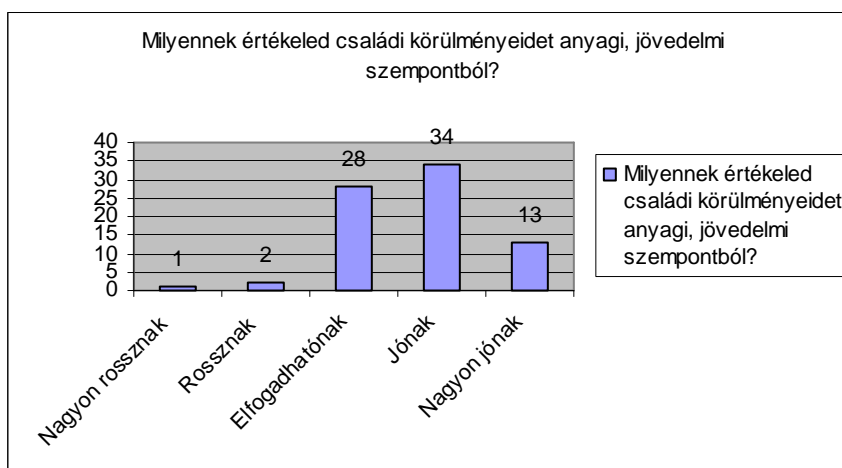


Nem értékelhető: 2

Az intézetben belüli összetartás meglátszik ezen a diagramon. Úgy tűnik, még egy ilyen speciális és bezárt közösségben is kialakulhatnak igazi barátságok. Ezekben a gyerekekben közös pont az, hogy mind bűncselekményt követtek el, mind tartanak egy cél felé, és talán együtt, közösen, az akadályok még könnyebben leküzdhetők.

## 8.) A Kérdés

### Milyennek értékeled családi körülményeidet anyagi, jövedelmi szempontból?



Nem értékelhető: 2

Amikor megláttam a végeredményt, egy kicsit meglepődtem. Talán nem értették meg a kérdést? Vagy tényleg ilyennek látják az anyagi helyzetüket? Ha erre igen a válasz, akkor elgondolkodtató, hogy egy jó, esetleg nagyon jó anyagi körülményekkel rendelkező fiatalok miért viszik rá vagy elleni bűncselekmény elkövetésére (A 13. kérdés éppen arra irányul, hogy milyen bűncselekményt követett el fiatalok. A válaszolók majdnem 100 %-a rablást vagy lopást követett el.).

## 8.) B Kérdés

Milyennek értékeled családi körülményeidet érzelmi szempontból?

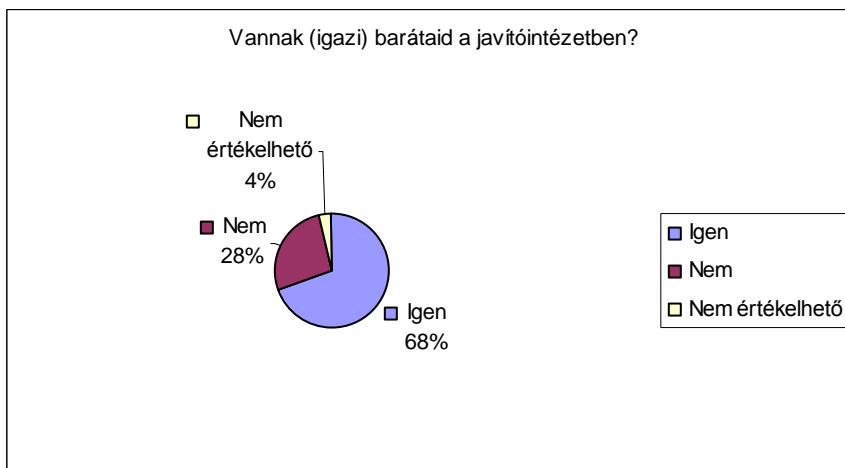


Nem értékelhető: 2

Az érzelmi háttérrel kapcsolatban is érdekes eredmények születtek. A válaszolók elenyésző százaléka gondolta úgy, hogy a családjával fennálló érzelmi kapcsolata rossz vagy nagyon rossz.

## 9.) Kérdés

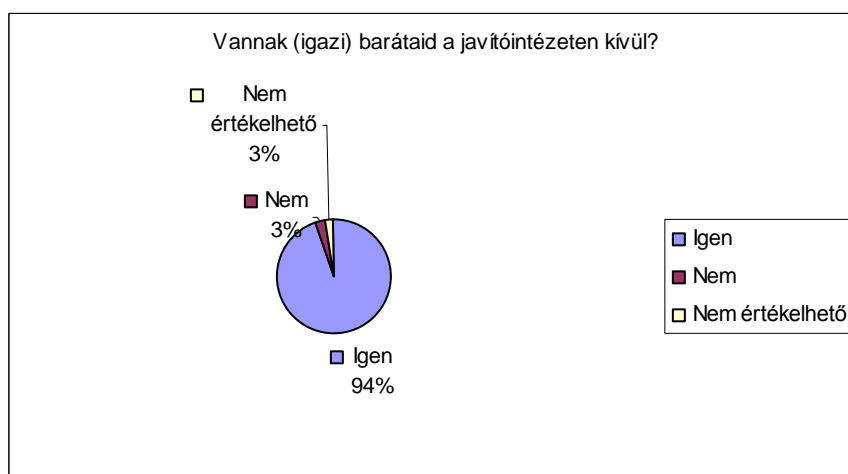
Vannak (igazi) barátaid a javítóintézetben?



Ahogy a 7-es kérdésből is jól látszik, a javítóintézetben is kialakulhatnak barátságok. A válaszolók 28%-a, szám szerint 22, úgy vélte nincsenek igazi barátai az intézet falai között. Ennek oka többek között az is lehet, hogy a fiatalok még csak rövid ideig tartózkodnak itt vagy egyszerűen nem az a barátkozós típus.

## 10.) Kérdés

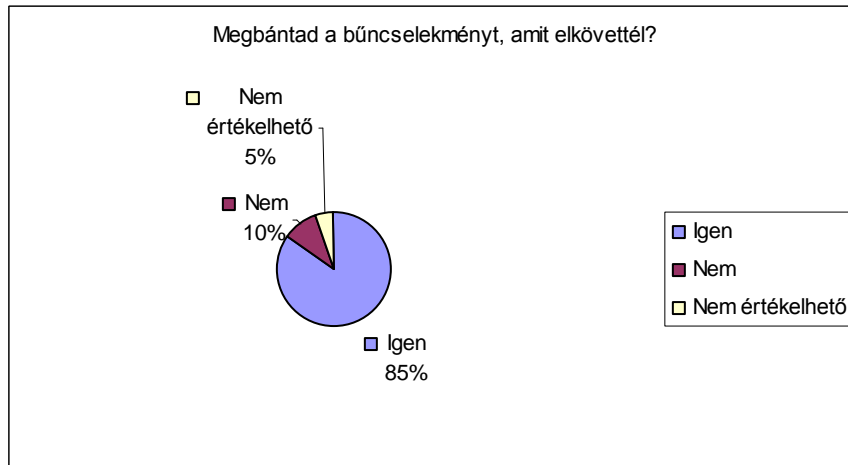
Vannak (igazi) barátaid a javítóintézetben kívül?



Itt szinte majdnem mindenki azt válaszolta, hogy vannak barátai a javítóintézetben kívül. A válaszolók közül csupán ketten mondták, hogy nincsenek barátai.

## 11.) Kérdés

Megbántad a bűncselekményt, amit elkövettél?



Az, hogy a válaszolók 85 %-a megbánta amit tett, nagyon biztató.

Ez egy nyitott kérdés volt, tehát a kérdőívet kitöltők a kipontozott helyre odaírhatták azt is, hogy miért, illetve miért nem bánták meg az általuk elkövetett bűncselekményeket.

A válaszok közül néhány:

- „Megbántam, mert rájöttem, hogy nem volt semmi értelme. Csak már későn!”

- „Nagyon megbántam, mert nem lehetek szabad és nem lehetek ott, amikor a gyerekem születik meg.”

- „Igen, megbántam, hogy ott voltam rosszkor és rossz helyen, mert nem én tettem, hanem a haverom.”

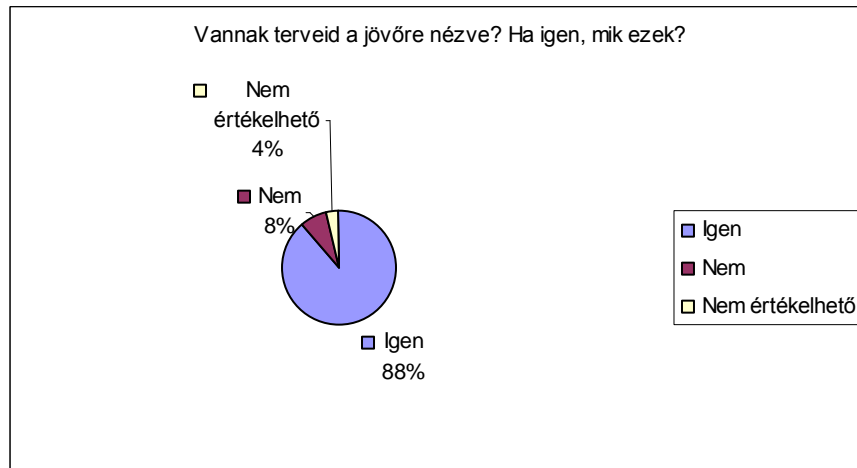
- „Megbántam, mert ártatlan embert raboltunk ki.”

-, Nagyon megbántam, mivel olyan személy ellen követtünk el bűncselekményt, aki rosszabb helyzetben van nálam.”

-,„Megbántam, mert rosszul esne nekem is ha velem vagy a családommal is ezt tették volna.”

## 12.)Kérdés

**Vannak terveid a jövőre nézve? Ha igen, mik ezek?**



A fiatalok nagy részének vannak terveik, a legtöbben tanulni, dolgozni szeretnének, majd családot alapítani. Egy növendék arról is írt, hogy főiskolára akar járni.

## 13.)Kérdés

**Milyen bűncselekményt, bűncselekményeket követtél el?**

*Egy bűncselekményt követett el:*

Lopás: 9

Rablás:49

Hamis tanúzás: 1

Testi sértés: 2

Zaklatás: 1

*Több bűncselekményt követett el:*

Lopás+testi sértés:4

Rablás+garázdaság:2

Rablás+garázdaság+testi sértés :1

Rablás+Visszaélés kábítószerrel:1

Testi sértés+zsarolás:1

Rablás+testi sértés:1

Rablás+Visszaélés kábítószerrel:1

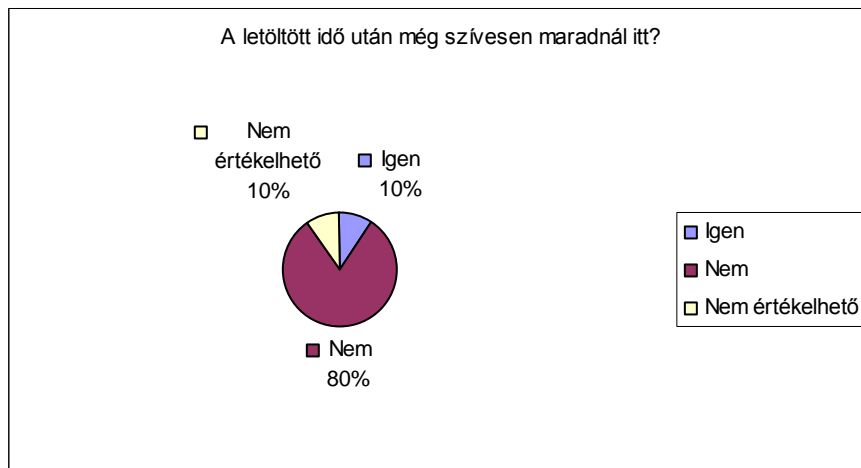
Lopás+Garázdaság+Önbíráskodás:1

Nem értékelhető:6

A válaszoló fiatalok bünelkövetők jelentős hányada rablást követett el. Az összes kitöltő 74%-a követte el ezt a bűncselekményt. A második legnépszerűbb a lopás volt, bár úgy vélem, a válaszolók nagy számban nem is tudták, valójában mi a pontos megnevezése az általa elkövetett bűncselekménynek. Volt, aki például ide azt írta : társtettes.

#### 14.)Kérdés

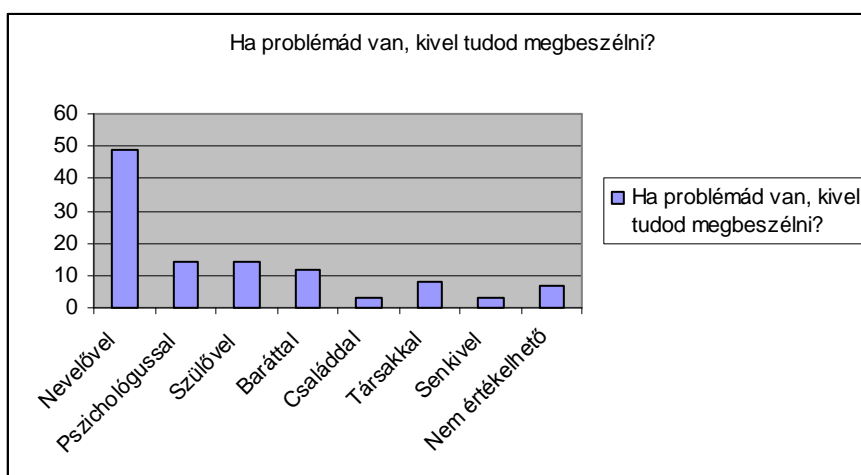
**A letöltött idő után még szívesen maradnál itt?**



Azért voltam kíváncsi erre, mert egy korábbi felmérésből az derült ki, hogy a válaszadók stabil 40 %-a még szívesen maradt volna a javítóintézetben. Ebből a kis felmérésből azonban nem ez látszik. A tesztet kitöltők közül 10-en még szívesen maradnának az utógondozó részlegben.

#### 15.) Kérdés

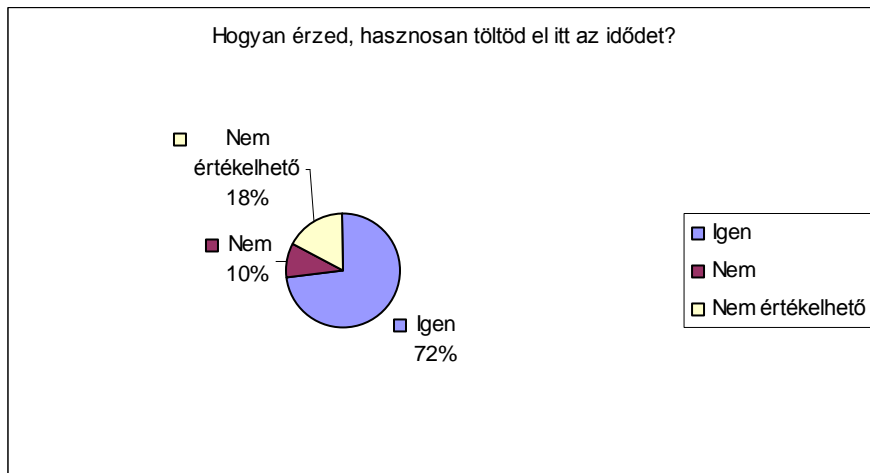
**Ha problémád van, kivel tudod megbeszélni?**



A nevelők végeztek első helyen, ami nem is csoda, hiszen a ők vannak a legközelebb a gyerekekhez.

## 16.) Kérdés

Hogyan érzed, hasznosan töltöd el itt az idődet?



A válaszolók nagy része szerint a tanulás miatt töltik el hasznosan az idejüket.

## 17.) Kérdés

A szüleid elváltak/külön élnek?



A kérdésre válaszoló 67 fiatal közül 25-nek váltak el, vagy élnek külön a szülei. A gyermek életében nagy törést okozhat a szülők különválása. Szélsőséges esetben ez megnyilvánulhat abban, hogy a gyerek elcsavarog, rossz társaságba keveredik, az iskolában nem teljesít, alkoholhoz, kábítószerhez nyúl. Ezek elindíthatnak egy olyan folyamatot, amelynek végén a gyermek bűncselekményt követ el, akár szórakozásból is (ebben legalább sikerélménye van).

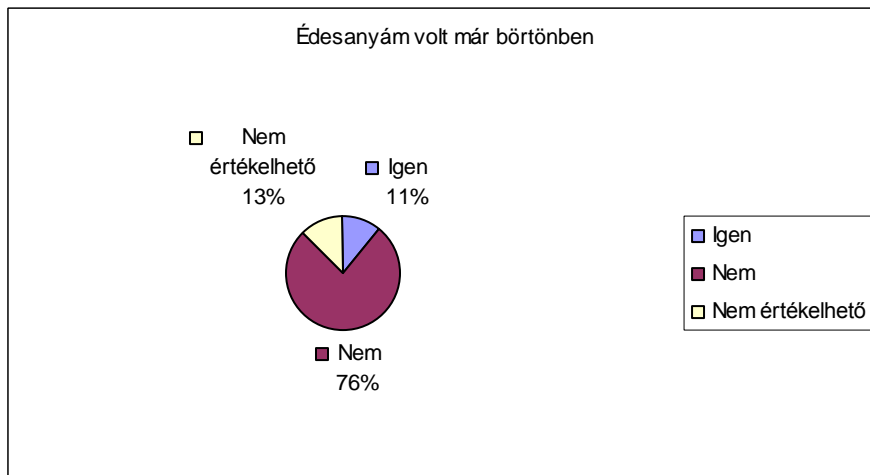
## 18.) Kérdés

A következő kérdéseket mind az anyára, mind pedig az apára, külön-külön is feltettem. Ha a gyerek rossz példát látott szüleitől, akár már kiskorától kezdve, nagy az esély rá, hogy ezt a magatartást, viselkedést ő is átvegye.

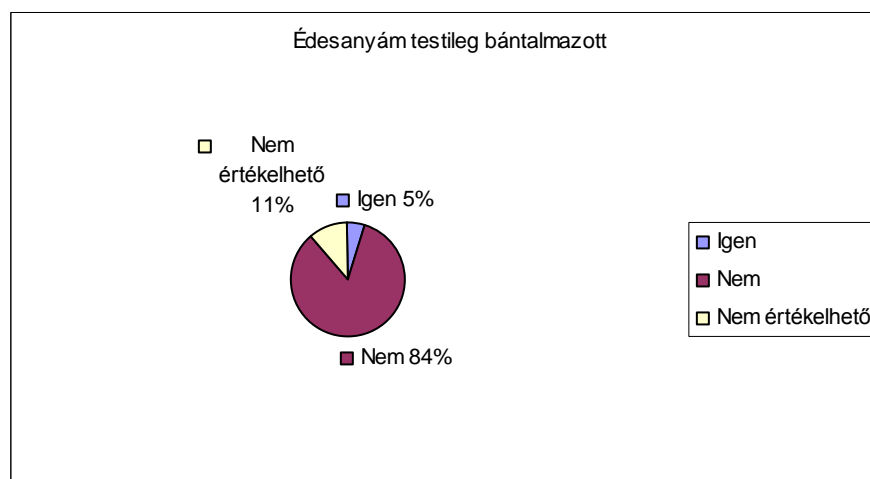
A szülők munkanélkülisége és így a családi légkörben uralkodó feszült hangulat is kihathat a gyermekekre, mely elől bűncselekmény elkövetésébe menekülhet.

Az *Édesanyám*:

### Már volt börtönben:

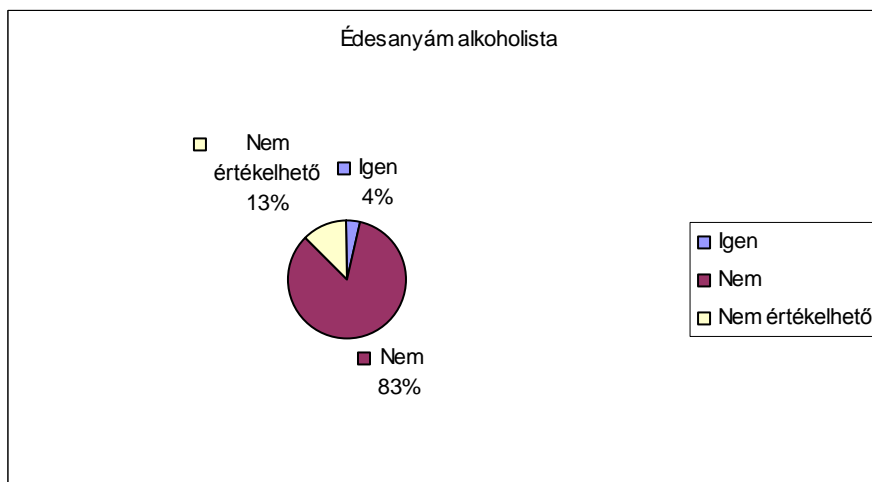


### Testileg bántalmazott:

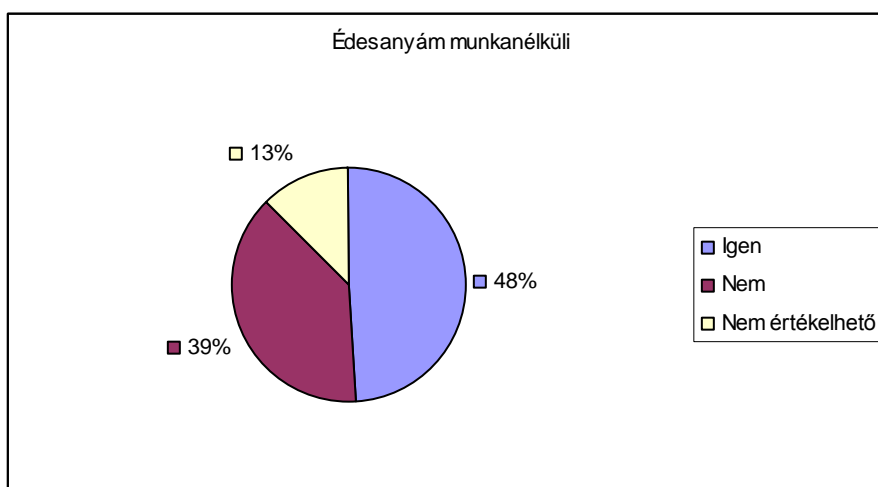




## Alkoholista:

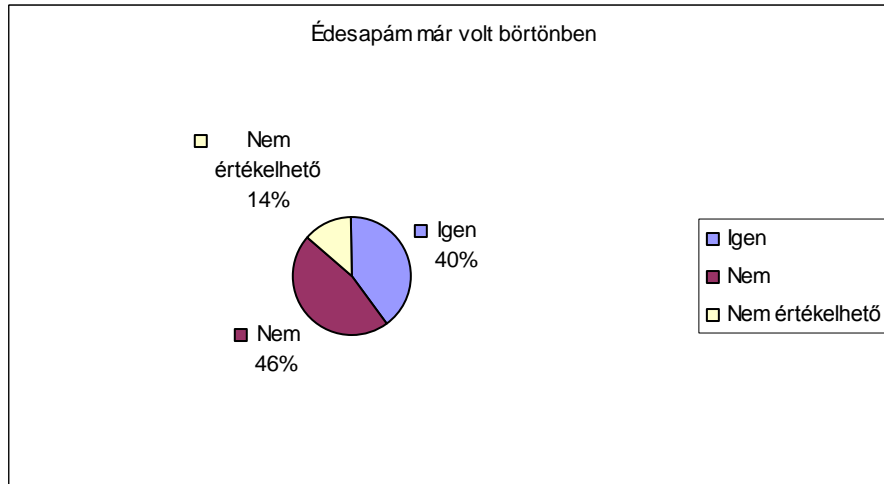


## Munkanélküli :

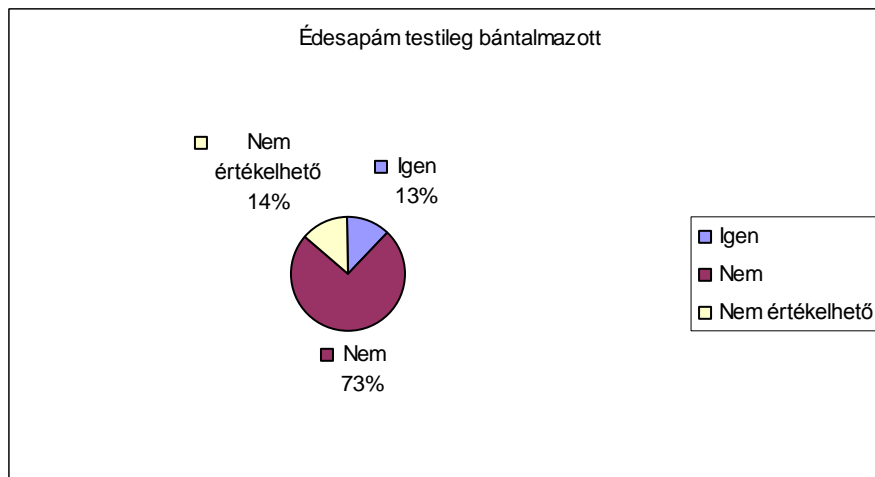


Az Édesapám:

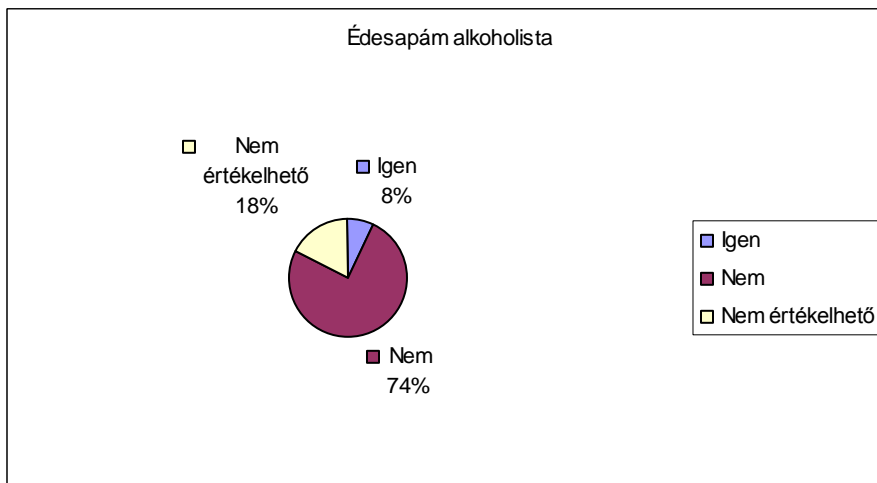
**Már volt börtönben:**



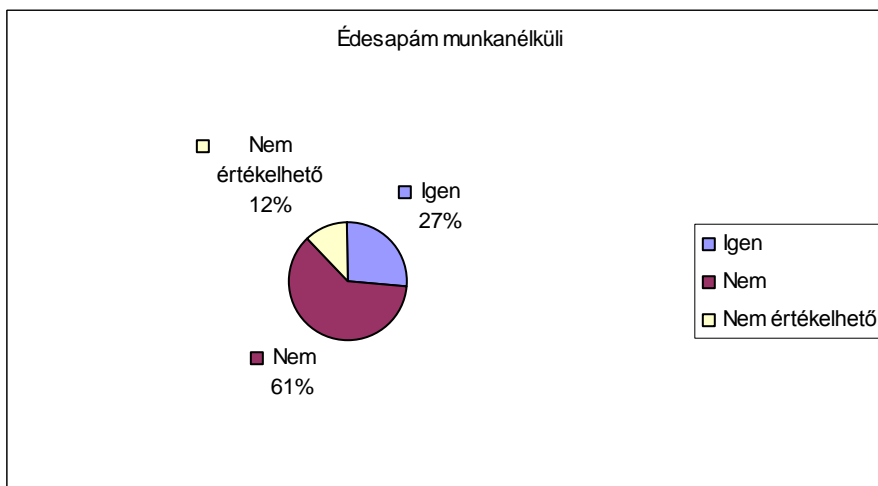
**Testileg bántalmazott:**



## Alkoholista:



## Munkanélküli:



## 9.) ÖSSZEGZÉS

A fiatalkori bűnelkövetők, valamint a javítóintézetek tanulmányozása során a következő megállapításokra jutottam. A 14 és 18 év közötti gyerekek sokszor a társadalom, illetve saját családjuk, környezetük áldozatai. A javító-nevelés az utolsó esély arra, hogy a „rossz” útra tért gyermeket helyes irányba tereljék, ez az utolsó hely, ahol még lehetősége van megjavulni.

A debreceni és az aszódi javítóintézetben tett látogatásaim alkalmával, saját szememmel győződhettem meg az ott dolgozók áldozatos munkájáról.

Ugy vélem, a javítóintézeti nevelés eredményesnek és sikeresnek mondható.

Az ide került fiatalok nem bűnözők, hanem gyerekek. Itt részesülnek mindabban a gondoskodásban, szeretetben, törődésben, amit a szüleitől, családjától esetleg nem kapott meg, Cserébe fegyelmet, rendet, felelősségteljes viselkedést várnak el.

Bízom benne, hogy a javítóintézeti nevelés egyre nagyobb eredményeket fog elérni a fiatalok bűnelkövetők reszocializációjában, a visszaesés megfékezésében.

Végül a következő sorokkal szeretném zárni dolgozatomat:

### Ha egy gyerek...

*Ha egy gyerek szidalmakban él,  
megtanulja az ítélkezést.*

*Ha egy gyerek haragban él,  
megtanulja a harcot.*

*Ha egy gyerek félelemben él,  
megtanulja a rettegést.*

*Ha egy gyerek szánalomban él,  
megtanulja az önsajnálatot.*

*Ha egy gyerek gúnyban él,  
megtanulja a szégyent.*

*Ha egy gyerek féltékenységben él,  
megtanulja az irigységet.*

*Ha egy gyerek szégyenben él,  
megtanulja a bűnbánatot.*

*Ha egy gyerek biztatásban él,  
megtanulja az önbizalmat.*

*Ha egy gyerek megértésben él,  
megtanulja a türelmet.*

*Ha egy gyerek dicséretben él,  
megtanulja az önbecsülést.*

*Ha egy gyerek megértésben él,  
megtanulja a szeretetet.*

*Ha egy gyerek helyeslésben él,  
megtanulja magát szeretni.*

*Ha egy gyerek elismerésben él,  
megtanulja, hogy jó, ha célja van.*

*Ha egy gyerek önzetlenségben él,  
megtanulja a nagylelkűséget.*

*Ha egy gyerek tisztességben és őszinteségben él,  
megtanulja, mi az igazság és a becsület.*

*Ha egy gyerek biztonságban él,  
megtanulja, hogy bízson magában és a többiekben.*

*Ha egy gyerek barátságban él,  
megtanulja, hogy jó a világban élni.*

*Ha egy gyerek nyugalomban él,  
megtanulja megtalálni a saját békéjét.*

*A te gyermeked miben él?*

**Dorothy Law Nolte**

## **Köszönetnyilvánítás**

Szeretnék köszönetet mondani Szarka Attila igazgató úrnak, az aszódi javítóintézetben dolgozóknak, a debreceni javítóintézetből Magyar László igazgató úrnak, Kocsis Éva otthonvezetőnek, a kérdőívet kitöltő gyerekeknek, Dr Péter Zoltánnak, Csemáné Dr Váradi Erikának, Dr Fehér Szilárdnak, Dr Burkus Gabriellának, a miskolci Pártfogó Felügyeletnek és mindazoknak, akik tanácsukkal segítettek e pályázat megírásában.

## FELHASZNÁLT IRODALOM

**Görgényi Ilona- Gula József- Horváth Tibor-Jacsó Judit- Lévay Miklós- Sántha Ferenc- Váradi Erika:** Magyar Büntetőjog Általános Rész ,2007

**Farkas Ákos- Róth Erika:** A Büntetőeljárás ,2007

**Kerezi Klára:** Látens fiatalkori devianciák , 2008

**Váradi Erika- Bartkó Róbert- M. Nyitrai Péter:** Bevezetés a bűnügyi tudományokba ,2004

**Kiss István:** 32 év az Aszódi Javítóban , 2003

**Fenyvesi Csaba- Herke Csongor:** A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási törvényének koncepciója a hatályos szabályozás tükrében, Rendészeti Szemle, 2007/9.

**Kovács Béla Flórián:** Mit javít a javító?, Embertárs, 2007/3.

**Dr Katonáné Dr Pehr Erika:**A gyermekvédelem felelőssége az iskolai erőszak megelőzésében, kezelésében , 2008

**Kerezi Klára- Kó józsef- Gosztonyi Géza:** A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának hatékonysága: a fiatalkorú elítéltek utánkövetéses visszaesési vizsgálata , 2007

**Fellegi Borbála:** „Érte vagy vele?”Helyreállító szemlélet a gyermekvédelem mindennapjaiban, 2008

**Sós Inez:** A javítóintézeti nevelés, 2004

**Hegedűs Judit:** Fiatalkorú bűnelkövetők gyermekkora és a javítóintézetben töltött éveik pedagógiai vizsgálata, 2007

**Marosi Nagy János:** Drámapedagógiai foglalkozások, 2009

**Kerezi Klára:** Büntetve gondozni?, Esély 2007/3.

**Gerzsenyi Gabriella:** A fiatalkorúak büntetőjogának kialakulása és fejlődése a magyar jogrendszerben

Valamint rengeteg segítséget kaptam a javítóintézetek honlapjairól.